POLIROM

Sjón

Mánasteinn

Băiatul care n-a existat niciodată

BIBLIOTECA POLIROM

„Mánasteinn se înscrie între marile opere literare despre viața în timpul epidemiei de gripă spaniolă." (*The Nation*)

Islanda după Primul Război Mondial,
devastată de gripa spaniolă,
aventurile unui adolescent,
un vulcan care erupe,
cinematografele goale ale capitalei:
acestea sunt coordonatele
unui roman în care boala şi,
prin extensie, moartea sau
convalescenţa pândesc
după fiecare colţ. Un roman
ca un film, al cărui montaj
reconstituie Reykjavíkul
începutului de secol XX în toată
frumuseţea lui degenerată.

Scriitori contemporani, voci şi tendinţe noi
în literatura universală de azi.

Colecţia BIBLIOTECA POLIROM este coordonată de Dan Croitoru.

Traducerea acestei cărţi a beneficiat de sprijinul financiar oferit de

ICELANDIC LITERATURE CENTER

Sjón, *Mánasteinn. Drengurinn sem aldrei var til*

Copyright © Sjón 2013

Published by agreement with Licht & Burr Literary Agency

© 2020 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea prin orice mijloace şi sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepsesc penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: Meci de fotbal al echipei Georgia Tech în timpul gripei spaniole (fotografie de Thomas Carter, 1918); Muggur (fotografie de Magnús Ólafsson, 1910-1920); © merrydolla/Depositphotos.com (colaj)

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A,
sc. 1, et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României:
SJÓN
Mánasteinn. Băiatul care n-a existat niciodată / Sjón; trad. din lb. islandeză şi note de Ovio Olaru. – Iaşi: Polirom, 2020

ISBN: 978-973-46-8292-8

I. Olaru, Ovio (trad.) (note)

821.113.3

Printed in ROMANIA

Sjón

Mánasteinn

Băiatul care n-a existat niciodată

Traducere din limba islandeză
şi note de Ovio Olaru

POLIROM
2020

Să alunec în umbra ta la adăpostul nopții.
Să-ți urmăresc pașii, umbra la fereastră.
Umbra de la fereastră e a ta, nu a alteia, ești tu.
Nu deschide fereastra în spatele perdelelor căreia
te miști.
Închide-ți ochii.
Aș vrea să-i închid cu buzele.
Dar fereastra se deschide și briza, briza
care balansează bizar flacăra și steagul,
îmi acoperă fuga cu mantia ei.
Fereastra se deschide: nu ești tu.
Știam de la bun început.

Robert Desnos, „La adăpostul nopții"

I

(12-13 octombrie 1918)

i

SEARA DE OCTOMBRIE e liniștită și răcoroasă. Din depărtare se aude duduitul unei motociclete. Băiatul își înclină capul, să poată distinge mai bine sunetul. Își ține capul nemișcat, estimând distanța, încercând să-și dea seama dacă motocicleta se apropie sau se îndepărtează, dacă e condusă pe drum drept, pe hârtoape sau pe teren mlăștinos, sau dacă urcă pe panta stâncoasă de pe latura dealului unde se află orașul.

Bărbatul din fața băiatului aflat în genunchi geme încet. Cu spatele lipit de peretele stâncos, pare că s-a unit cu propria-i umbră, că s-a făcut una cu stânca. Bărbatul geme din nou, mai tare și mai frustrat, împingându-și coapsele astfel încât penisul lui erect să intre mai adânc în gura băiatului.

Băiatul expiră pe nas, sugând penisul mai tare și reluându-și mișcarea ritmică din cap. Dar o face mai încet și mai silențios ca înainte, lăsând glandul să i se frece de cerul gurii și înfășurându-și limba în jurul întregului organ. Astfel, le poate face pe ambele deodată: să i-o sugă și să asculte. Se pricepe să identifice modelul motocicletei după sunetul pe care îl scoate. Nu sunt, firește, foarte multe motociclete în țară, dar bărbații se adaptează, modificându-le după capul lor astfel încât să obțină cât mai multă putere de la ele. Asta ar putea fi o motocicletă Indian, sunetul e mai puternic decât al unui Harley Davidson.

Închide ochii. Da, e un Indian, și nu orice Indian. Pentru asta a învățat el sunetele motocicletelor, ca să o poată distinge pe asta de toate celelalte, iar acum e convins că motocicleta se apropie și că urcă panta spre margine. Nu va dura mult până va ajunge în vârful dealului, unde pământul se surpă brusc în marginea estică, sub care se află stânca și el însuși în genunchi, ținându-l pe acest „domn" în gură.

Bărbatul se mișcă în răspăr cu mișcările capului băiatului, ceea ce îl atenționează pe băiat că e pe cale să termine. Îi ia penisul în mână și, în timp ce i-l suge, îl freacă tare, în ritm cu sunetele motorului, strângând mai vârtos când motocicleta accelerează și cântă. Are efectul scontat. Bărbatul se împinge mai tare cu spatele în stâncă. Vorbe de neînțeles îi ies printre dinții încleștați, fragmente din orgia ce i se derulează în minte.

Huruitul tot mai puternic al motorului, împreună cu mișcările capului și ale mâinilor, îl excită și pe băiat. Și, în ciuda faptului că intenționase să se cruțe în această seară, nu se poate abține să-și strecoare mâna rămasă liberă în buzunarul pantalonilor și să și-o frece în ritmul în care îl satisface pe bărbat.

Un sunet infernal se aude de sus, de pe margine. Bărbatul geme acum frenetic, aproape acoperind duduiturile motorului.

„O să plece?"

Întrebarea îi fulgeră prin cap. Dar răspunsul nu se lasă mult așteptat, fiindcă penisul

bărbatului i se întărește brusc în gură. Îl strânge cu degetele de rădăcină și se ferește de mâna bărbatului, care bâjbâie după ceafa lui, încercând să se împingă și mai tare în el. Băiatul își eliberează strânsoarea, astfel încât sperma bărbatului țâșnește direct pe frunzele uscate ale micii sălcii care așteaptă trecerea iernii.

Motocicleta frânează brusc la buza stâncii. Bucăți de pământ și pietricele cad peste cei doi. Cu un geamăt înăbușit, bărbatul se desprinde de stâncă cu tot cu umbră. Începe să-și încheie nasturii prohabului cu mâini tremurânde, căutând din ochi o scăpare. Băiatul se ridică în picioare și se postează în fața bărbatului. E cu un cap mai înalt decât el. Bărbatul îi aruncă în față o bancnotă mototolită, fără să-i adreseze vreun cuvânt, și pornește grăbit în direcția orașului. Băiatul netezește bancnota, rânjește, sunt două, tocmai a primit cincisprezece coroane.

Deasupra lui, pe stâncă, motorul motocicletei Indian se oprește.

Se așterne tăcerea.

II

EA SE IVEȘTE pe marginea stâncii precum o zeiță răsărită din adâncul mării, prefigurată pe fundalul cerului aprins de vulcanul Katla, o fată cum nu e alta, îmbrăcată într-un combinezon negru de piele care scoate la iveală tot ceea ce ar trebui să ascundă, purtând mănuși negre și o cască rotundă pe cap, ochelari de motociclist și o eșarfă neagră peste gură și nas.

Fata își trage-n jos eșarfa și își ridică ochelarii de pe cască. Buzele îi sunt roșii ca sângele. Ochii dați cu rimel îi fac pielea pudrată să pară mai albă decât albul însuși.

Sólborg Guðbjörnsdóttir, Sóla Guðb...

Băiatul șoptește:

— Știam eu!

Apoi buzele lui rostesc numele dublului ei:

— Musidora...

+

A trecut mai bine de un an de când a descoperit-o pe fată. Ca și cum, pentru o secundă, ochii lui au căpătat raze X și i s-a permis să o vadă așa cum era cu adevărat.

Știuse cum o cheamă, unde locuiește, cu cine umblă, ce fel de om este – erau de aceeași vârstă, iar într-un oraș cu alți cincisprezece mii de locuitori, oamenii de aceeași vârstă nu pot evita să se cunoască – dar oamenii de genul ei aparțineau unei lumi inaccesibile lui, mult deasupra stratului social din care făcea parte. Nu îi acordase mai multă atenție decât altora de teapa ei.

Făcuse descoperirea în timpul matineului de sâmbătă la Cinematograful Vechi, când se dăduse filmul *Vampirii*. Își ocupase locul obișnuit, enervat de șoaptele și foiala grupului de tineri de vârsta lui care ocupau locurile mai bune din față. Dar tocmai când era pe punctul de a le striga să tacă odată – oamenii veniseră la cinema să se bucure de film, nu să asculte

cum se giugiulesc copiii orășenilor bogați –, a auzit-o pe una dintre fetele din grup zicând că s-a săturat să le strice celorlalți vizionarea.

Și când fata s-a ridicat în picioare să plece, s-a întâmplat. În secunda în care umbra ei a fost proiectată pe ecran, ea și fata din film s-au suprapus. A privit în jur, iar lumina proiectorului a aruncat chipul Musidorei peste al ei.

Băiatul a înghețat în scaun. Erau absolut identice.

+

Atunci băiatul aude de sus, de pe marginea stâncii:

— Máni Steinn Karlsson, știu că ești acolo!

Se strecoară mai adânc printre sălcii.

Fata scoate din buzunarul combinezonului o eșarfă roșie, pe care o aruncă de pe stâncă, urmărind-o cum plutește încet spre pământ. Așteaptă puțin. Dar când devine clar că băiatul nu vrea să se arate, fata pufnește în râs și se răsucește pe călcâie.

Pornește motocicleta și se îndepărtează.

Băiatul iese din ascunzătoare. Ridică de pe jos eșarfa roșie și și-o duce la față. Materialul e mătăsos și încă păstrează căldura corpului fetei. Miroase dulce și feminin.

— Ah, Sóla Guðb...

III

BĂIATUL PORNEȘTE spre casă prin terenul mlăștinos. Când se apropie de zona locuită, face un ocol spre vest, înconjurând dealul Skólavörð și luând-o pe strada Njarðar, astfel încât nimeni să nu-și poată da seama din ce direcție vine.

Când ajunge în capul străzii, se oprește în dreptul zidului nordic al Muzeului Einar Jónsson și aruncă o privire după colț. Deși e trecut de miezul nopții, pe deal sunt încă destul de mulți oameni, adunați să vadă erupția vulcanului Katla; bețivi, universitari cu binocluri, polițiști, reporteri, trei femei, un poet cu o butelcuță, muncitori zilieri și alți vagabonzi ca el.

Adunarea e lipsită de agitația caracteristică grupurilor care se formează după asfințit – nu izbucnește nici un urlet, nu răsună nici un cântec. Discutând cu glasuri scăzute, oamenii

se holbează la spectacolul de lumini dinspre răsărit, acolo unde erupția colorează noaptea în roșu-oranj, roșu, roșu-violet, roșu-închis, explodând pe cerul nopții în albastru gazos și galben pal.

Băiatul îi privește de la distanță. De unde stă, nu poate vedea ce văd ei. Scoate eșarfa roșie din buzunar. Materialul lucios îi alunecă printre degete ca mercurul, roșu ca buzele ei, roșu ca motocicleta ei roșie, roșu ca sângele lui clocotitor.

Și culoarea roșie a eșarfei e singura culoare ce contează pentru el, lumea lui întreagă e roșie.

Băiatul urcă scara spre mansarda unei case cu trei etaje de pe strada Miðstræti, unde locuiește împreună cu sora străbunicii lui. Mansarda e simultan bucătărie, sufragerie și două dormitoare. Își croiește drum spre pat, potrivindu-și pașii după respirația regulată a bătrânei.

Se mișcă prin mansardă fără să facă vreun zgomot și se întinde la somn. Își înfășoară eșarfa în jurul gâtului, cu toate că bătrâna i-a spus de

multe ori că e moarte sigură să dormi cu ceva la gât. A auzit multe povești despre oameni care s-au spânzurat în somn.

Dar băiatul are deja șaisprezece ani și face ce vrea. Dacă vrea să se spânzure cu eșarfa care păstrează mirosul fetei de pe motocicletă, Sóla Guðb..., asta va face.

Dimineața visează cu „domnul" din seara precedentă.

Îi pare că vede un dormitor cu pereții tapetați în roz și perdele de catifea. În dormitor tronează un pat bogat ornamentat, cu perne pufoase și o plapumă groasă. Pe peretele de deasupra tăbliei atârnă un tablou cu rame aurite, care înfățișează o fermă cu acoperiș vegetal, aflată la poalele unui munte înalt cu patru creste și cu un râu curgând în prim-plan. Băiatului i se pare că seamănă cu ferma unde a trăit cu mama lui până când ea a murit și el a fost trimis de-acolo.

„Domnul" intră în încăpere. Își scoate cămașa de noapte, și-o pune pe spătarul unui scaun și se urcă în pat lângă băiat. Apoi se

întoarce spre tablou și își trece un deget peste rama aurită. Tabloul alunecă puțin într-o parte, ca ușița unui panou, dezvăluind un compartiment secret. În compartiment se află o cutie de mărimea unei navete de bere. Bărbatul scoate cutia din compartiment, o așază pe noptieră și o deschide. Înăuntru se află un cap de om cu păr roșu, cârlionțat. Băiatul își recunoaște în el propriul cap.

„Domnul" se întinde la loc în pat, ia capul băiatului din cutie și îl așază pe perna alăturată, trăgându-i plapuma până la bărbie. Ochii capului se deschid.

De pe pernă, băiatul își vede propriul corp stând la picioarele patului, îmbrăcat la patru ace, dar decapitat.

Capul lui începe să râdă, corpul i se scutură de râs.

II

(19-20 octombrie 1918)

iv

În CAPITALA ISLANDEI există două cinematografe, Cinematograful Vechi și Cinematograful Nou. Se proiectează filme în fiecare zi, unul sau două în fiecare zi lucrătoare și trei în fiecare duminică. Fiecare proiecție durează între o oră și două ore și jumătate, dar în ultima vreme filmele au devenit atât de lungi, încât uneori trebuie să fie proiectate în două seri consecutive.

Băiatul merge la toate filmele aduse din străinătate. De obicei, merge la ambele cinematografe în aceeași zi și vede majoritatea filmelor de câte ori poate.

A văzut primul film la cinema în toamna lui 1913, când avea unsprezece ani. În prima zi de vară a acelui an, pastorul Friðrik, binefăcătorul

băieților din Reykjavík, fondase în cadrul Asociației Tinerilor Creștini un grup cu numele de Varegii, gândit după modelul cercetașilor din străinătate. Vestea a ajuns la urechile bătrânei, care, grație legăturii ei cu omul Bisericii – ea și mătușa pastorului dormiseră în același pat timp de o iarnă pe când erau servitoare –, l-a rugat să îl accepte în grupul Varegilor pe nefericitul orfan care îi fusese dat în îngrijire în urmă cu cinci ani.

Bătrâna zicea că nu are mai mult habar decât alți oameni de la țară despre cum se crește un copil la oraș, băiatul e retras și se află la acea vârstă când, dacă nu se intervine, se va alătura grupurilor de copii sălbăticiți care vagabondează pe strada mare, râzând ca porcii, aruncând cu bălegar după oameni și sărind în fața bicicliștilor. Sau, și asta i se părea mai probabil, va sfârși în mansardă, din moment ce e atât de ciudat, încât, în loc să iasă la joacă cu colegii de școală, prefera să stea acasă toată ziua cu ea și să fumeze.

Cam așa ceva o auzise băiatul pe bătrână povestindu-i pastorului pe când aștepta în hol mestecând bomboane.

Când bătrâna și-a încheiat discursul, l-au chemat și pe băiat în biroul pastorului. Acolo s-au măsurat din priviri, băiețandrul firav și impunătorul lider al tineretului. După ce s-au studiat un timp, pastorul a spus:

— Are stofă. E promițător. Îl iau.

Apoi și-a mângâiat barba atent îngrijită și a adăugat:

— Dar va trebui să renunțe la fumat.

A fi Vareg s-a dovedit extraordinar de plicticos. În grup i-a descoperit pe aceiași băieți de la școală; la fel ca acolo, și aici îl evitau. Tot ce conta era să fii băiat bun și să te pui bine cu băieții care conduceau brigada în timpul exercițiilor menite să le sporească bărbăția și tăria minții. Cel mai suportabil i se părea când se îmbrăcau în uniforma gărzii Varege, croită pentru bărbații de altădată, cu tunică alb-albastră, capă roșie și șapcă albastră cu roșu. Îi plăcea uniforma nu numai fiindcă îl încânta să-și lase capa să-i fluture în jurul șoldurilor, ci și pentru că, purtând-o, era ca și cum devenea cu totul altcineva.

Apoi, în prima zi de iarnă, proprietarul Cinematografului Vechi i-a invitat pe Varegi

la premiera filmului *Banda „Mănușa Albă"*[1] cu condiția să vină îmbrăcați în uniforma de defilare.

Acea noapte a fost prima când băiatul și-a amintit că a visat.

Vizitele la cinema ale Varegilor nu s-au repetat, iar el nu s-a mai dus la întâlnirile lor. S-a înțeles cu bătrâna ca, în loc să se reapuce de fumat, să i se dea voie să meargă la cinema.

Iar acum, băiatul trăiește în filme. Când acestea nu se derulează în fața ochilor lui, și le derulează singur în minte.

Când doarme, visează variații ale filmelor văzute, unde evenimentele sunt întrețesute cu fire din propria-i viață.

Dar încă nu a visat-o pe Sóla Guðb...

1. *Main de fer contre la bande aux gants blancs* (1912), film franțuzesc în regia lui Léonce Perret.

v

BĂIATUL STĂ și pierde vremea pe trotuarul din fața Hotelului Islanda. Tocmai a ieșit de la filmul lui Chaplin, care a fost proiectat la Cinematograful Nou, iar acum așteaptă să intre la *Fatty în bucluc,* care va rula de la ora opt la cinematograful de pe partea opusă a pieței. Ambele cinematografe ale orașului nu dau decât comedii ieftine, probabil fiindcă astăzi are loc un referendum cu privire la independența față de Danemarca și fiindcă viața ar trebui să fie distractivă. Nu că asta l-ar afecta cu ceva pe băiat, de vreme ce, la fel ca toți oamenii sub patruzeci de ani, el nu are încă drept de vot, dar poznele lui Chaplin și ale lui Fatty nu țin de vârstă; se poate râde la ele fără probleme și a douăzeci și treia oară.

La hotel domnește voia bună, ca întotdeauna când se află un vas de croazieră în port.

Vaporul cu aburi *Botnía* a acostat la ora cafelei, aducând oameni și marfă direct din Copenhaga. Bărbați și femei de vază intră și ies din holul unde se afla recepția hotelului, limbi străine plutesc în aer împreună cu mirosul fumului albastru de țigară și trabucuri, cunoscătorii într-ale modei din oraș au venit să tragă cu ochiul la croielile străine, iar în sala de mese se aude o placă nouă-nouță la gramofon. Dar acestui festin pentru simțuri i se alătură lătrat de câini, nechezat de cai, sunetul harnașamentelor smucite, strigăte de „ho, ho, ho", iar grămezi calde de bălegar proaspăt lăsate în urmă de caii de povară ai oamenilor veniți de peste munți scot aburi în răcoarea serii.

Dar ar fi nedrept să spunem că băiatul pierde vremea degeaba pe trotuarul din fața hotelului. El se distrează analizând viața din jur cu o atenție dobândită din vizionarea a cel puțin cinci sute de filme, unde fiecare expresie, fiecare gest, fiecare privire și fiecare postură sunt încărcate de sensuri și indicii asupra vieții interioare și intențiilor personajelor, fie ele bune

sau rele. Da, citește comportamentul tuturor oamenilor ca într-o carte deschisă – cum se poartă în grupuri restrânse sau largi, relația lor cu orice lucru imaginabil, mișcările lor în tot felul de locuri, pe stradă, la țară sau la oraș –, căci jocul exagerat și rudimentar al actorilor a făcut ca toate astea să i se sedimenteze mai bine în minte.

Băiatul e foarte atent la grupul de bărbați tineri care zăbovesc la intrarea hotelului. Cu toate că sunt îmbrăcați la patru ace, în speranța că li se va da voie în restaurant, descoperă printre ei trei foști membri ai grupului Varegilor, în prezent studenți la Colegiul de Inginerie Marină. Îi aude povestind că echipajul de pe *Botnía* s-a îmbolnăvit de aceeași gripă care a devastat țara vara trecută și că vasul va rămâne în port până când se vor găsi oameni noi să-l înlocuiască. Băiatul cunoaște boala din proprie experiență. Zăcuse ca un câine timp de cinci zile, cu dureri de cap și febră mare, răcit și deranjat la stomac, și ratase proiecția filmelor *Din jurnalul de poliție newyorkez* și *Casa de oaspeți „Bufnița neagră"*.

Spre nefericirea lui, nici unul din ele nu a mai fost proiectat vreodată după aceea.

Unul dintre tinerii studenți le arată camarazilor lui inelul pe care îl poartă pe degetul mic al mâinii stângi, un inel de argint cu piatră neagră. L-a primit în dar de la sora lui, care tocmai s-a întors din Danemarca după șase luni de pension în Odense. Își întinde mâna spre lumina lămpilor cu gaz de la intrarea în hotel, făcând piatra să strălucească. Și camarazii o admiră. Apoi tânărul sărută piatra și exclamă: Sor-mea e cea mai bună! Păcat că nu îi va însoți în seara asta, e încă moleșită de voiaj.

Clopotele catedralei bat de opt ori.

Grupul de prieteni intră în hotel.

Băiatul o ia la fugă de-a lungul pieței: proiecționistul de la Cinematograful Vechi e punctual precum soarele.

vi

— MOONSTONE[1]...

Băiatul scoate un sunet nedumerit. Bărbatul arată înspre el:

— *Your name, Máni Steinn, Moonstone...*

Repetă cuvintele și îi imită accentul:

— Mun-ston...

Bărbatul dă din cap cu seriozitate:

— *Yes, you are...*

Băiatul își traduce cuvintele în cap: „Da, tu ești". Să fie, oare, engleza o limbă atât de simplă, încât se potrivește cu islandeza cuvânt cu cuvânt? Poate că o va învăța tocmai așa, începând cu acele cuvinte cu formă identică și repetându-le îndeajuns de des.

1. Numele personajului este Máni Steinn, care s-ar traduce prin „Moonstone" în limba engleză sau „Piatra lunii" în limba română.

Arată cu degetul spre bărbat.

— Iur neim...

Bărbatul râde:

— *It's none of your business...*

Devine din nou serios și își trece degetele prin părul de un roșu închis al băiatului.

— *Auburn moon, harvest moon...*

Asta cere mult mai mult decât e dispus băiatul să investească în învățarea unei limbi străine. Totuși nu se poate abține și spune:

— Oburn mun, nan ăf ior biznis...

Îi zâmbește bărbatului, îi ia mâna de pe capul lui și și-o pune între picioare. Se află amândoi sub pătură, în patul bărbatului, la hotelul Islanda.

Bărbatul se întoarce cu spatele la băiat, se împinge în trupul lui fierbinte și-i ghidează penisul erect înăuntru.

+

Spring turns to Autumn over night
In Flanders field,
Before its time the corn is cut,

Your auburn hair,
A harvest meal by ravens pluck'd.

(din *Billy*, autor necunoscut, 1915)

+

După ce filmul cu Fatty s-a încheiat, băiatul și-a mai pierdut vremea prin centrul orașului, ajungând în dreptul ferestrei luminate a cafenelei Skjaldbreið.

Un străin era așezat la o masă înăuntru, citind o carte printr-un pince-nez. Era un bărbat pe la treizeci de ani și pe băiat îl fascinau mustața lui blondă în furculiță și părul cârlionțat. După câteva momente, bărbatul și-a dat seama că este privit. Și-a lăsat cartea jos și s-a uitat în jur. Când a dat cu ochii de fața băiatului la fereastră, a pălit și s-a ridicat în picioare.

Băiatul l-a așteptat afară, pe strada în beznă, cu spatele la cafenea, lăsându-l pe bărbat să ajungă aproape de el înainte de-a se întoarce. Bărbatul i-a întins o mână tremurătoare, ca și cum nu ar fi crezut că băiatul e de pe această lume:

— Billy?

După ce băiatul s-a strecurat pe fereastra camerei de hotel a bărbatului și cei doi au început să se dezbrace, bărbatul și-a scos piciorul de lemn fixat cu o curea de piele de coapsa dreaptă.

Băiatul nu mai văzuse niciodată un asemenea dispozitiv și l-a studiat cu atenție pe toate părțile înainte ca bărbatul să i-l ia din mână, agățându-l de piciorul patului. L-a tras apoi pe băiat lângă el, sub pătură.

— *Moonstone...*

III

(31 octombrie – 1 noiembrie 1918)

vii

Oamenii din Reykjavík abia mai vorbesc și despre altceva în afară de „gripa spaniolă", despre care se bănuiește acum că a fost adusă în Islanda la bordul vasului *Botnía*.

Telegrame din Copenhaga informează că boala a făcut ravagii acolo și că e comparabilă cu epidemia de holeră care a distrus orașul în 1853. În același timp, articole publicate în ziarele din Reykjavík conțin declarații ale unor respectați medici danezi, care susțin că simptomele bolii nu par mai serioase decât cele întâlnite la gripa obișnuită și că nu există nici un motiv de-a apela la măsuri de prevenție drastice și scumpe, din moment ce rata mortalității se află în limite acceptabile. Autoritatea pentru Sănătate Publică a Islandei susține această poziție și sfătuiește populația să ia aceleași măsuri

pe care le-ar lua în mod normal în cazul epidemiei anuale de gripă. Unele voci susțin că epidemia nu ar trebui luată deloc în seamă, în ciuda lamentațiilor danezilor, care se lasă conduși de alte legi decât urmașii islandezi ai lui Egill Skallagrímsson[1].

Dar cu fiecare zi care trece fără intervenția guvernului, din ce în ce mai mulți cetățeni sunt cuprinși de aceleași simptome precum cele descrise în știrile parvenite din Danemarca și care afectează mica națiune europeană. Iar acestea sunt, printre altele, pneumonie acută, toropeală, cădere nervoasă și febră.

A auzit-o pe bătrână citind toate acestea cu voce tare din numere din *Morgunblaðið*, ziare pe care le primește la sfârșitul fiecărei săptămâni de la proprietarul care locuiește la parter, după ce el le-a terminat de citit. Îi purtase de grijă cu atâta bunătate acestui om pe când era copil, încât o invitase acum, când deja nu mai lucra, să locuiască fără să-i plătească chirie în

1. Poet și războinic din epoca vikingilor, cunoscut mai degrabă ca protagonist în *Saga lui Egill*, scrisă între 1120 și 1240.

mansarda casei lui. Iar când băiatul i-a fost dat femeii în îngrijire, proprietarul n-a avut nimic împotrivă ca el să locuiască acolo cu ea. Și asta în ciuda faptului că bărbatul e *socialist,* împreună cu toți ai lui, cum zice bătrâna de fiecare dată când familia de la parter îi face vreun bine.

Pe lângă asta, băiatul a mai aflat că pe strada Rauðarárstíg numărul 5 se oferă spre vânzare un aragaz folosit, că doamna Harlyk va conduce o întâlnire a Armatei Salvării, că pictorul Friðrik E. Borgfjörð a luat-o în căsătorie pe Ólöf Bjarnadóttir de Lambastöðum, că la prăvălia lui Einar Árnason se găsesc sardine, anșoa și conserve de hering daneze, că s-a pierdut un portofel, dar s-a găsit o broșă de argint, fiindcă bătrâna citește absolut tot ce scrie în ziar.

Băiatul e recunoscător pentru plăcerea zgomotoasă a bătrânei de-a citi cu voce tare. Fără ea, habar n-ar avea de ce se petrece în țară și în lume, fiindcă stă atât de prost cu cititul – literele se deghizează în fața ochilor lui, se scurg printre rânduri, își schimbă rolul în mijlocul cuvântului și ar putea la fel de bine să fie un

cod secret căruia nu îi găsește rezolvarea –, încât se încurcă chiar și când citește programele cinematografelor sau subtitrările filmelor.

Cu toate că puține lucruri din ziare îi pot reține atenția – tot ceea ce se petrece în Islanda i se pare meschin și insignifiant, iar evenimentele din străinătate îl interesează doar în măsura în care stau la baza unor filme –, știrile ultimelor zile despre „gripa spaniolă" i-au stârnit fascinația.

Are fluturi în stomac ca atunci când mai agață câte un client, doar că acum fluturii sunt mai mari, aripile lor au anvergura mai mare, iar corpurile le sunt mai negre chiar și decât panglicile de catifea ale unui dric.

O forță incontrolabilă a luat în stăpânire țara, ceva istoric e pe cale să se întâmple în Reykjavík și, deopotrivă, în întreaga lume.

Pânza de proiecție a fost sfâșiată, iar o rafală de vânt trece printre lumi.

„Dar unde e Sóla Guðb...?"

Băiatul n-a mai văzut-o de nouăsprezece zile, din noaptea de pe dealul Öskjuhlíð.

viii

ERUPȚIA VULCANULUI KATLA se apropie de sfârșit. Cu toate acestea, fumul care iese din vârful lui se mai vede încă la orizont, dacă norii o permit. În dimineața asta, locuitorii din Reykjavík se trezesc cu un strat de cenușă depus pe ferestre. La ora 10, în dormitoarele orășenilor e așa de întuneric, încât pare a fi miezul nopții. Din această cauză, mulți se trezesc târziu, iar când se trezește și băiatul, la ora amiezii, oamenii abia au apucat să-și vină în fire.

Își face rondul obișnuit prin oraș, verifică ce filme vor fi proiectate în această seară – *The Spoilers*[1] la noul cinematograf, *Hearts in Exile*[2]

1. Film american din 1914, în regia lui Colin Campbell.
2. Film american din 1915, în regia lui James Young.

la cel vechi –, își cumpără niște *skyr*[1] de la restaurantul Fjallkonan, apoi răsfoiește revistele de film din librăria Sfântul Ioan. Dar astăzi, asta e doar un pretext.

Băiatul își potrivește traseul astfel încât să se apropie din ce în ce mai mult de casa părinților Sólei Guðb.... În spatele ușilor nu e nici o mișcare. E ușurat. Asta înseamnă că nu a căzut bolnavă la pat.

Începe să plouă. Cenușa curge în șuvoaie gri pe pereții caselor și se scurge apoi în pârâiașe pe străzi, care devin lipicioase sub tălpi.

— Îmi aruncai ocheade ieri la baia publică?

— Și ce-i cu asta?

— Mi-a trecut prin minte că poate vrei să trec pe la tine.

— Poate.

— Iată-mă.

Băiatul se află în curtea atelierului de fotografie al lui Á.C. Ploaia răpăie în marchiza pe tablă de deasupra intrării din spate a atelierului. Fotograful se sprijină de tocul ușii, îl privește cu atenție, apoi spune scurt:

1. Iaurt islandez tradițional.

— Intră.

Ca niciodată până atunci, fotograful nu sare să-l sărute, ci vrea doar să se masturbeze unul pe celălalt. Se termină repede. Fotograful îi întinde apoi băiatului 30 de øre. Trei coroane.

— Mi-e teamă că vei avea mai puțin de lucru în viitorul apropiat, prietene.

Băiatul ridică din umeri și iese în ploaie.

Fotograful a fost unul dintre primii lui „domni". De la el a primit fotografia lui Muggur[1]. În fotografie, pictorul e îmbrăcat într-un costum negru, cu bretonul intrându-i în ochi și cu un zâmbet incert pe buze. Are o țigară în mână, pe care și-a coborât-o în momentul deschiderii obturatorului.

Mișcarea mâinii lui desenează în aer, ca și cum el însuși ar desena cu pensula un desen în timp.

Următorul popas al băiatului este garajul Asociației Automobilistice din Reykjavík, unde

1. Guðmundur Pétursson Thorsteinsson, poreclit Muggur (1891-1924), pictor, grafician, actor și scriitor islandez.

Sóla Guðb... a primit voie să lucreze la motocicletă. În schimb, ajută la spălatul taxiurilor. Băiatul stă la o distanță sigură de atelier și urmărește mașinile care vin și pleacă. Șoferii sunt obișnuiți cu băieții care trec pe-acolo să caște ochii la mașini și nu-i acordă nici o atenție, cu excepția unuia dintre ei, care-i face cu ochiul. Băiatul îl ignoră, dar reține fața bărbatului și sunetul pe care-l scoate motorul mașinii lui.

Fata nu e acolo și nici nu își face apariția timp de mai bine de o oră, cât o așteaptă băiatul.

Începe să se întunece din nou. Ambulanța orașului se îndreaptă în viteză spre strada Suðurgata. În dreapta șoferului șade o femeie tânără, palidă, purtând o pălărie cu boruri largi, care privește drept în față.

Băiatul o ia spre casă. Trebuie să mănânce de seară, apoi să pornească din nou în căutarea fetei.

Pe drum, începe să fluiere o melodie, zâmbind când își dă seama unde a auzit-o. Răsunase de la etajul de sus al atelierului fotografului.

Numele „Peter“ și „Pan“ plutesc printre notele melodiei.

Înainte ca Máni Steinn s-o descopere pe Sóla Guðb..., crezuse că Muggur e cel mai frumos din lume.

ix

CÂND BĂIATUL O GĂSEȘTE, în sfârșit, pe Sóla Guðb..., ea se află în mijlocul unui grup de fete din dreptul unei case de pe strada Vonarstræti, unde se învață croitoria și unde se zvonește că s-ar discuta despre drepturile femeilor.

În această companie, e îmbrăcată după ultima modă, ca orice altă domnișoară de capitală, într-un trenci englezesc, cu o pălărie croșetată pe cap, verde și maro, și cu niște cizme de piele cu nasturi care urcă până sub tivul fustei, la nivelul gambelor. Îmbrăcămintea ei de-acum, trebuie să recunoască băiatul, e destul de banală în comparație cu ce poartă când e călare pe motocicletă.

Dar asta e în ordine. Știe că e în firea femeilor ca Sóla Guðb... și Irma Vep, sosia ei franceză care joacă rolul Musidorei în *Vampirii*, să

se deghizeze în mii de costume, rămânând însă, simultan, „Toate femeile" și „Singura femeie" – chiar și la costum și cravată.

+

Vampirii (*Les Vampires*) e un film franțuzesc de șapte ore realizat de Louis Feuillade. De-a lungul a zece părți, filmul urmărește o gașcă de *nihiliști* care țin sindrofii în toiul unor evenimente de coșmar. Sub conducerea „Regelui Vampir", liderul lor inteligent și nemilos, ei pătrund până în cele mai alese straturi ale societății, corupându-i pe cei pe care îi pot corupe și ucigându-i pe cei care nu se lasă convinși să comită nedreptăți.

În Paris domnește haosul, orașul e imprevizibil și fatal. Oamenii sunt asasinați în vagoane de tren, în cafenele, în paturile proprii, afară pe stradă, în camerele din spate. Tot a doua persoană e deghizată, numele și condiția socială nu mai sunt garanții pentru nimic – marea burghezie nu mai distinge între criminali și propriii ei membri –, în orice vază se ascund

arme, în fiecare dulap e câte un cadavru, iar cele mai recente inovații tehnice sunt folosite pentru a săvârși crime elaborate. Într-un oraș unde bunul-simț e executat cu propriile arme zi de zi, nimeni nu se mai află la adăpost.

Cea dintâi între vampiri este Irma Vep. Îmbrăcată într-un costum negru care se mulează pe formele ei, se cațără pe clădiri ca o umbră, intră în locuințele oamenilor și în instituții de stat, pentru ca în cele din urmă să se facă nevăzută pe acoperișurile clădirilor.

Și toate acestea cu entuziasmul vesel al cuiva care s-a dezis de legile semenilor săi.

Ah, Irma Vep, regină a acestei nopți înnorate!

+

Grupul adunat în fața croitoriei se pregătește să plece acasă, nu înainte, însă, de obișnuitele urări și îmbrățișări femeiești. Fetele care locuiesc în cartierul bun al orașului vor merge împreună spre sud, ocolind lacul Tjörnin, apoi vor urca dealul, în timp ce alte două vor pedala

de-a lungul plajei care încadrează orașul la vest, iar restul vor merge braț la braț până în piața Lækjartorg, unde se vor plimba puțin înainte de-a se duce acasă. Dar aceste planuri sunt întrerupte de croitoreasă, care se ivește pe treptele clădirii și le cheamă înapoi.

Fetele o ascultă, vesele încă, însă expresia serioasă a femeii se transferă și asupra lor. Pornesc în grabă spre ea, iar ea le invită în casă.

Sóla Guðb... e ultima care urcă treptele. În secunda în care poarta se închide în urma ei, băiatului i se pare că își îndreaptă privirea spre ascunzătoarea lui.

+

Tema de discuție preferată la casa de bilete a Cinematografului Nou e una singură:

Studentul la Inginerie Marină molipsit de sora lui – fata de pension venită cu vasul *Botnía* – a murit din cauza bolii.

IV

(5-6 noiembrie 1918)

x

S-A LĂSAT TĂCEREA peste sălile de cinema în cele cinci zile trecute de la primul deces înregistrat în urma sălbaticei gripe. Locuitorii orașului, însă, au insistat să vină la film, în special tinerii, al căror răspuns la teama de epidemie este să se înghesuie laolaltă, în timp ce adulții rămân acasă. În cinematografe e mai cald decât în multe dintre case, penuria de cărbune și prețul ridicat al petrolului lampant încep să se resimtă, iar cel mai bine e să stai pe locurile situate cel mai departe de ieșirea din săli.

Dar după ce gripa îi pune la pat pe mai mulți membri ai orchestrei – nu numai pe cei care cântau regulat în ea, dar și pe cei angajați imediat să-i înlocuiască la o mulțime de instrumente diferite –, se așterne liniștea.

Odată cu domnișoara Inga María Waagfjörð, chitaristă și solistă, care își pierde cunoștința

și cade de pe scaunul pianului în timpul celei de-a doua părți a filmului *Bobina de aur* la Cinematograful Nou, epidemia a răpus ultimul instrumentist profesionist al orașului.

Seara următoare, la Cinematograful Vechi este proiectat filmul italian cu contrabandiști *Furie,* însă fără nici un acompaniament muzical. E un fiasco absolut.

După prima jumătate de oră, publicul își pierde interesul pentru ceea ce se petrece pe ecran. Când singurele sunete care însoțesc filmul sunt accesele de tuse ale spectatorilor și zgomotele pe care le scot când își dreg vocea, împreună cu ce se aude din cabina proiecționistului – mârâitul motorului care acționează proiectorul, fâșâitul filmului când e desfășurat din bobina de sus, derulat pe deasupra razei de lumină și înfășurat la loc în bobina de jos cu un fâșâit mai pronunțat –, devine evident cât de mute sunt aceste filme cu adevărat.

Gesturile actorilor par stângace, ritmul e prea lent în raport cu suspansul filmului, iar montajul pare confuz. Nu contează cât de bine joacă steaua de cinema Francesca Bertini în

rolul Elenei, fecioara de pe munte, în acest al treilea film din seria celor *Șapte păcate capitale*[1], film în care joacă și pe care îl regizează – nu poate reține atenția publicului, e nevoie de mai mult pentru a contrabalansa tăcerea și realitatea de dincolo de pereții din scânduri ai cinematografului.

În întunericul tăcut, sub jerba șuierătoare de lumină, unii încep să șușotească despre situația din oraș. La început cu jumătate de gură, apoi cu voce tare. Mai mulți se alătură discuției, iar în scurt timp proiecția filmului se transformă într-o adunare cetățenească unde se schimbă povești despre evoluția epidemiei.

Toată lumea e de acord că informațiile furnizate de directorul Autorității pentru Sănătate Publică nu reflectă realitatea despre groaznicele simptome ale bolii, care sunt complet diferite de orice simptome resimțite de cetățeni până în prezent. De exemplu, temperatura bolnavului

1. Film în șapte părți, bazat pe romanul lui Eugène Sue *Les sept péchés capitaux*, apărut în foileton între 1847 și 1852.

crește atât de rapid, încât din prima sau a doua zi se instalează un delir care-l lasă neputincios – apoi apar sângerările.

Pe ecran apare silueta proiecționistului.

Lampa proiectorului se stinge.

Lămpile dispuse de-a lungul pereților se aprind.

Tinerii privesc în jur și abia acum își dau seama câți dintre ei sunt, de fapt, bolnavi: tot a doua față e albă ca varul, cu buzele vinete, fruntea udă de transpirație, cu nările roșii, ochii congestionați și înfundați în orbite.

Peste adunare se lasă tăcerea.

Cu mișcări precaute, spectatorii ies din rândurile de scaune, pășesc încet și părăsesc fără un sunet sala.

Ultima proiecție a luat sfârșit.

Băiatul deja plecase cu ceva timp înainte.

xi

REYKJAVÍKUL A SUFERIT o transformare.

O liniște sinistră s-a așternut peste cele mai agitate și zgomotoase părți ale orașului. Nici un bocănit de copite, nici o roată de căruță hurducându-se pe caldarâm, nici un motor de mașină, nici un duduit de motocicletă, nici o sonerie de bicicletă. Nici un hârșâit de fierăstrău venind dinspre atelierele de tâmplărie, nici o lovitură de ciocan dinspre fierărie, nici o ușă trântită în depozitele de marfă. Nici o pălăvrăgeală dinspre servitoarele care merg către vest, la spălătoria cu apă termală, nici un strigăt dinspre docherii care descarcă marfă și nici dinspre băieții care împart ziare prin centru, pe strada Aðalstræti. Nici un miros de pâine de la brutării, nici un miros de friptură de la restaurante.

Uşile prăvăliilor nu se deschid şi nu se închid – nimeni nu intră, nimeni nu iese din ele –, nimeni nu vine de la muncă, nimeni nu merge la muncă.

Nimeni nu dă bună ziua şi nimeni nu urează noapte bună.

Clopotul catedralei nu mai anunţă fiecare sfert de oră şi nici măcar fiecare oră. Deşi minutarul arată opt minute după ora trei, e dificil să-ţi dai seama dacă e vorba de trei noaptea sau de trei după-amiaza. Nori deşi acoperă atât soarele, cât şi luna. După-amiaza domneşte o tăcere de moarte, ca şi cum ar fi o noapte continuă, apoi...

Zgomotul unei rindele se aude din clădirea lungă şi joasă de lângă doc, întretăiat de bătăi de ciocan, dar fiecare bătaie şi fiecare mişcare a fierăstrăului răzbat atât de înfundat şi de moale, încât par a-şi cere iertare. Acolo sunt confecţionate sicriele.

Încă patru au mai murit de gripă, un băcan de treizeci şi cinci de ani, o adolescentă, o gravidă de douăzeci şi opt de ani şi copilul pe

care îl purta în pântec. O treime din locuitorii orașului zac la pat grav bolnavi.

Până la sfârșitul zilei de muncă, tâmplarul a mai primit cinci comenzi noi – și încă două îl așteaptă acasă.

Străzile cască, golite de oameni, numai din loc în loc câte o ființă fantomatică și singură își face rondul. Sunt femei bătrâne, înfofolite în haine negre, purtând șal peste șal pentru a se apăra de frig. Au supraviețuit atâtor boli de-a lungul vieții, încât flagelul care mușcă acum din corpurile urmașilor lor nu mai are ce să roadă din carnea lor bătrână și stafidită.

Dacă umblă vorba că cineva ar avea vreun strop de petrol lampant, de sirop de tuse, de oțet, dacă se zvonește că ovăz, orez, săpun sau verdețuri pentru supă se vor găsi de vânzare la ușa depozitului prăvăliei lui Thomsen timp de o jumătate de ceas pe la ora unsprezece, dacă se aude că vreun balot de pește sărat n-a mai fost încărcat pe vas, că vreun sac de cartofi încolțiți a fost abandonat pe undeva, lăsat deschis și nesupravegheat, bătrânele se îmbracă cu

două rânduri de fuste, își trag două perechi de mănuși pe mâini și dau buzna în oraș șontâcăind să-și salveze urmașii.

Se întâlnesc în curți, pe străzi lăturalnice, alei, grădini – gârbovite –, salutându-se din priviri și mișcări imperceptibile din buze.

Și băiatul a ieșit la plimbare prin centrul pustiu al orașului.

Nu avusese nici o bănuială că, atunci când epidemia va lua în stăpânire orașul, acesta se va goli, dând impresia că nu se întâmplă absolut nimic, și că va deveni un decor abandonat pe care el, Máni Steinn, va proiecta orice scenariu minunat pe care și-l poate închipui, sau, mai bine zis, întâmplările sinistre care s-ar putea filma într-un soi de sat blestemat cum a devenit Reykjavíkul – dar în zilele noastre, poveștile reale se desfășoară în spatele ușilor închise. Și sunt mai macabre decât își poate imagina mintea unui copil.

Băiatul se oprește.

Din casa tâmplarului se aude un urlet.

xii

ÎN MANSARDA BĂTRÂNEI nu prea există încălzire. Din cauza penuriei de cărbune se mulțumește cu două lămpi cu petrol pe care nu le ține aprinse peste noapte de frica unui incendiu. O adiere de aer cald mai vine de la parterul clădirii, dar e mult mai slabă decât căldura care urca de obicei de la proprietar și familia lui în timpul lunilor de iarnă – dificultățile i-au atins și pe *socialiști*, și pe alți oameni mai de vază din oraș – nimeni nu mai face foc în sobe.

Ca să alunge frigul, bătrâna își petrece timpul în pat, cu mănușile în mâini și o căciulă care-i acoperă mare parte din față și gât. Înainte ca băiatul să plece de-acasă, îl roagă să pună peste ea pături, plăpumi și paltoane. Astfel zace în pat zi și noapte, citind ziarele ziua și

moțăind noaptea, ridicându-se din pat numai ca să-i gătească băiatului ovăz dimineața și cozi de pește cu cartofi seara, să stoarcă hainele lui și ale ei, să calce și să coasă, să șteargă condensul de pe podele și pereți și să-și fumeze cele treizeci de țigări.

Și după ce cucoana cea tânără și fiica cea mare s-au îmbolnăvit, a început să coboare la parter să le gătească proprietarului și copiilor, să aibă grijă de bolnave, să le spele hainele și să le fiarbă cârpele și compresele.

Bătrâna cu greu își poate aminti să mai fi stat atâta în pat ca în ultimele zile.

Acum băiatul urcă scările spre mansardă.

În mintea lui se tot repetă o scenă de care a încercat să scape în timpul ultimelor ore.

O trăsură coboară în trombă panta Bakarabrekka, traversează podul și intră în piața Lækjartorg. Vizitiul, scurt de statură, e legat de lada care-i servește drept șezut cu niște curele late de piele. Poartă un turban negru pe cap, al cărui capăt îi atârnă peste față, sub sprâncenele foarte stufoase îi strălucesc ochii negri și

adânci. Își învârte biciul ca un nebun, iar vârful lui lovește încontinuu crupele cailor, care-și întind gâturile în față în galop, nechezând și mușcând zăbala înspumată.

Pe acoperișul trăsurii stă o siluetă feminină îmbrăcată într-o pelerină lungă, ce flutură în vânt, făcând-o să arate ca un liliac imens care-și întinde aripile. Cu ghearele ascuțite, lungi de un sfert de metru, de la capătul mâinilor ei doar pe jumătate omenești, ea sfâșie acoperișul de lemn al trăsurii, iar așchiile de lemn zboară ca grindina în întunericul nopții.

În cabina trăsurii se află doi bărbați, unul mai tânăr, iar altul mai bătrân. Cel bătrân e îngrozit și se ascunde în spatele celui tânăr.

Băiatul ajunge în capul scărilor.

Când pășește pe palier, oprește o clipă filmul care i se derulează în minte, îl îngheață într-un instantaneu în care mâna grăsulie a bărbatului bătrân se încleștează pe pulpa bărbatului tânăr. Degetele lui groase se afundă în materialul de culoare deschisă al pantalonilor, pe degetul mijlociu poartă un inel de aur cu o piatră prețioasă de dimensiuni impresionante.

Băiatul privește în jur, în mansardă.

Pe scăunelul de lângă bătrână arde o lumânare. Înseamnă că e trează.

Devine conștientă de prezența lui și se ridică în capul oaselor.

Băiatul încremenește în loc.

În fața ochilor lui, bătrâna întinerește cu șaizeci de ani. Cupola galbenă a flăcării pâlpâie încet, îmblânzindu-i trăsăturile chipului, iar marginile căciulii maronii ce-i decupează ochii și nasul le înrămează ca niște șuvițe rebele de păr.

Bătrâna ia înfățișarea unei femei pe care n-a mai văzut-o de multă vreme, devine copia leită a nepoatei surorii ei celei mai tinere.

Băiatul îngenunchează pe podea cu un suspin:

— Mamă...

V

(6-11 noiembrie 1918)

xiii

SCARA ÇE URCĂ spre cabina proiecționistului e ca un tunel care alimentează cu oxigen un furnal aprins.

Băiatul se ține de balustradă, luptându-se cu forța care îl trage în sus. Se apleacă atât de mult în spate, până când ajunge aproape orizontal, împingându-se cu picioarele în trepte de parcă întreaga lume e pe cale să fie înghițită și el se chinuiește să urce invers și cu spatele scările ce coboară direct în gura plină de flăcări a cuptorului.

Îi vine în minte că poate ar fi mai ușor să se îndepărteze târâș decât să se împotrivească, dar când se întoarce pe scări, căldura îl lovește direct în față, așa că dă drumul balustradei și e tras cu forța în sus pe scări și direct pe ușa cabinei proiecționistului.

În odăiță e o căldură infernală și zgomotul te asurzește.

Proiectorul e mare cât un cal, bobinele, cât roțile unei trăsuri, iar motorul care le pune în mișcare este incandescent de la efort. Lampa e ca soarele, iar lumina ei orbitoare se strecoară prin fiecare fantă a mașinăriei.

Proiecționistul se plimbă dintr-o parte în alta a camerei, lovindu-și palma cu pumnul strâns al celeilalte mâini. E leoarcă de transpirație, care sare de pe el în stropi mari de fiecare dată când se răsucește pe călcâie pe podeaua odăii. Din locul unde se află, chircit lângă ușă, băiatul poate vedea stropii sărind pe metalul încins al proiectorului, sfârâind și lăsând în urmă cerculețe de sare unde aterizează.

Chiar și băiatul simte că ia foc. Deschide gura în speranța că puțin din transpirația bărbatului va ajunge și pe buzele lui.

Bărbatul se oprește brusc când îl zărește pe băiatul cu gura deschisă. Arată cu degetul înspre peretele din fața proiectorului. Peretele e perfect neted chiar și unde ar trebui să se afle

fanta de proiecție, acum acoperită. Imaginea proiectată e cât o carte poștală.

Când băiatul nu reacționează la gestul bărbatului, acesta îl ridică de lângă ușă și îl conduce în fața proiectorului duduitor, îl așază astfel încât imaginea e proiectată direct pe pieptul lui.

Lângă proiector, căldura e și mai sufocantă decât în dreptul ușii, iar băiatul se înăbușă în aerul clocotitor.

Apoi începe să tușească.

În scena proiectată pe pieptul lui se poate vedea un prim-plan cu gazul care iese dintr-o gură de ventilație de pe un perete cu tapet opulent. Apoi scena se mută într-o sală de bal, înfățișând oaspeți îmbrăcați în haine de gală. Prim-plan cu gazul care-i iese direct din stern. Trecere la o scenă cu femei și bărbați alergând disperați. Prim-plan cu gazul fumegător. Trecere la oaspeții care încearcă să deschidă ușile sălii. Prim-plan cu gazul. Trecere la oaspeții care încearcă să se adăpostească în plămânii băiatului. Prim-plan cu gazul. Trecere la niște criminali

îmbrăcați în negru și cu măști, care intră în sală direct dintre coastele lui.

Cu cât băiatul tușește mai mult, cu atât îi este mai cald.

Proiecționistul urlă ceva peste larma motorului și începe să se dezbrace. Când și-a dat jos totul de pe el, cu excepția șosetei gri de lână de pe piciorul drept, în sala de gimnastică de lângă cabina de proiecție se aprinde lumina. Acolo, în mijlocul podelei, se află o piatră de o culoare gri-pal ca a lunii și mare cât un stat de om.

Proiecționistul îi face semn băiatului și dă buzna în sală. Cântărește piatra din ochi, își încordează tot corpul, se întinde, își arată bicepșii, cântărește piatra din nou, apoi o ridică deasupra capului și o aruncă fără efort la vreo zece metri distanță. Se duce apoi în grabă după ea. O ridică iar și iar, repetând jocul cu aruncarea.

Fiecare aruncare e însoțită de trosnete puternice.

Băiatului care tușește i se scoală.

xiv

BĂIATUL STĂ în ușa unui depozit.

O siluetă umană îmbrăcată în negru din cap până-n picioare se sprijină de un cufăr mare de lemn. E încinsă cu un lanț negru care îi cade greu peste coapse. Cufărul îi ajunge până la talie. Vârful unui pantof se iețește de sub tivul robei care o acoperă.

— Mai aproape, dragule, mai aproape...

O voce metalică se aude din cutie, sună ca și cum ar fi o placă de gramofon zgâriată.

— Mai aproape, dragule, mai aproape...

Parchetul strălucește. Dâre de mâzgă cenușie se întind ca o împletitură de la vârfurile pantofilor de sub robă spre picioarele desculțe ale băiatului.

— Mai aproape, dragule, mai aproape...

Roba siluetei se înfoaie – ceva se mișcă înăuntru, din dreptul coapselor spre abdomen, trecând

peste piept, ajungând la cap și coborând în ordinea inversă – până când doi pumni strânși, înmănușați se ițesc din deschizătura robei.

— Mai aproape, dragule, mai aproape...

Pumnii se deschid. Fiecare conține bucăți de carne: obraji, fermi și întinși, cu pielea netedă și gropițe. Băiatului i se pare că i-au fost smulși direct de pe față.

— Mai aproape, dragule, mai aproape...

Silueta lasă obrajii să cadă pe capacul cufărului, unul lângă altul.

— Mai aproape, dragule, mai aproape...

Mâinile înmănușate dispar înapoi în robă, care se înfoaie.

— Mai aproape, dragule, mai aproape...

Vârful unui pantof iese de sub tivul robei și lovește podeaua cu atâta forță, încât aceasta trosnește. O mâzgă cenușie țâșnește de sub parchet. Aerul se umple de miros de pește împuțit.

— Mai aproape, dragule, mai aproape...

Mâinile reapar din robă. Silueta trântește de capacul cufărului o pereche de sprâncene.

O durere sfâșietoare îl cuprinde pe băiat. Își duce o mână la frunte, dar tremură prea tare pentru a-și mai putea da seama dacă sprâncenele îi sunt încă acolo.

— Mai aproape, dragule, mai aproape...

Silueta își retrage mâinile înapoi în robă.

Din cufăr se aude vocea de gramofon.

— Mai aproape, dragule, mai aproape...

Silueta bărbătească cu glugă trântește de capacul cufărului un nas, plasându-l între obraji și gura care se mișcă sub ei. Plăcile parchetului trosnesc. Mâzga cenușie se prelinge mai departe, inundând picioarele băiatului.

O pereche de ochi verzi e aruncată pe capacul cufărului. Și o bărbie.

— Mai aproape, dragule, mai aproape...

Un pumn întreg de dinți.

— Mai aproape, dragule, mai aproape...

Un pumn de șuvițe roșcate.

— Mai aproape, dragule...

Placa gramofonului se învârte din ce în ce mai lent. Vocea devine lălăită.

— Mai...

Roba neagră se umflă în jurul siluetei. Aceasta își scoate mâinile înmănușate; în fiecare palmă odihnește câte un sân de femeie.

— Aproape...

Băiatul scoate un strigăt. Știe, în sfârșit, ce se așteaptă de la el. Dar e prea târziu. A încremenit în loc.

— Mai aproape...

Mâzga cenușie i se lipește de tălpile goale.

— Mai aproape...

Din sfârcurile sânilor țâșnește lapte.

XV

VALURI MICI care se sparg. Lumină ștearsă, de vară, care se estompează. Păsări mici și ușoare își fac de lucru ciugulind insectele de pe plajă. Stă așezat pe patul de cătină care împânzește marginea țărmului și are grijă să nu le sperie. Soarele strălucește în valuri, care se înspumează ruginiu la vârfuri când se prăbușesc asupra lor înseși.

+

Băiatul se examinează într-o oglindă de mână, întinzându-și sângele roșu-închis pe buze cu vârful limbii. Sângele îi țâșnește din colțurile fiecărui ochi, îi curge de-a lungul pleoapelor și rămâne acolo, asemănător unor linii trase de o mână de maestru. Firicele de sânge îi curg

din nas, formând un soi de mustață subțire. Picături de sânge i se usucă pe lobii urechilor.

+

Își aude numele strigat și își întoarce privirea de la păsărelele de pe țărm, ale căror mișcări sunt estompate de sângele care se încheagă. La clădirea cu trei etaje de pe o limbă de pământ înconjurată de apă se pregătește o spălare de amploare în niște cuve imense. Apa clocotește, scoțând aburi în jur. Băiatul se îndreaptă în grabă spre spălătorese. Sângele colorează păsările în roșu până la piept.

+

Unghiile mâinii stângi a băiatului cresc dintr-un foc, devenind de lungimea unor degete într-o clipită. Degetele și mâinile i se triplează instantaneu în mărime cu un trosnet de oase. Scapă oglinda. Umbra îi cade pe pământ, încăpățânat de umană în formă. Umbra se întinde, sare în picioare, îl distorsionează.

+

„Nțnțnț", îl întâmpină spălătoresele în timp ce se apropie: „Nț, uite cum s-a murdărit din creștet până-n tălpi!" Îl dezbracă din picioare și-l aruncă în apa clocotită, printre cuverturile însângerate. Îl învârt dintr-o parte în alta cu bătătoarele de rufe, îl lovesc, îl ridică și-l scufundă la loc, până devine mlădios ca o lenjerie de pat.

+

Băiatul nu mai are nevoie de sânge sau oase, de mușchi sau intestine. Își dizolvă corpul, transformând materia solidă în lichid, începând din interior și aruncând totul afară, până când se scurge prin fiecare orificiu. Devine o umbră care trece de la un om la altul și nimeni nu mai e întreg până nu îl aruncă la rândul său mai departe.

+

E tras afară din cuvă, trecut prin tamburii storcătorului, strâns și răsucit bine, să se scurgă,

înainte ca două spălătorese să-l ia apoi de mâini și de picioare, să-l ridice fiecare de un capăt și să-l întindă împreună cu celelalte haine. „Cred că ar trebui să îi vină bine acum", o aude pe femeia mai corpolentă zicând în timp ce se îndepărtează.

+

Seara, când păsările de pe țărm deja s-au înecat în sângele băiatului, Sóla Guðb... vine să-l ia pe Máni Steinn de pe sârmă. Îl ia apoi acasă și se îmbracă cu el. I se pare că buzele lui roșii, ochii dați cu rimel și cerceii lui îi vin bine, dar îi șterge mustața și îi taie unghiile.

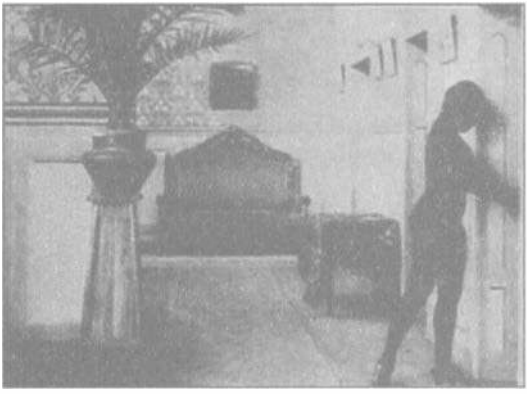

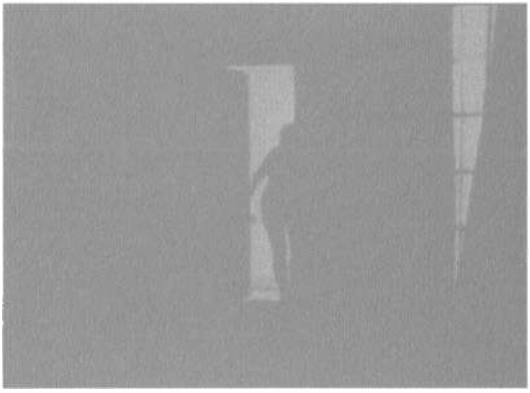

VI

(11-17 noiembrie 1918)

xvi

— Ăsta nu-i mort.

— Dar nu respiră.

— Respiră, doar că slab.

— Dar nu are puls...

— Dacă respiră, trebuie să-i bată și inima.

Într-o stare de semitrezie, băiatul simte cum un obiect metalic îi e așezat pe partea stângă a pieptului și ținut acolo nemișcat o vreme.

Vocea bătrânei:

— Dar are mâinile ca gheața...

Vocea bărbatului necunoscut o șâșâie imediat.

Liniște o secundă.

— Bătăile inimii sunt regulate. Trăiește.

Obiectul de metal e luat de pe pieptul băiatului. Cămașa de noapte îi e încheiată la loc. Pătura e trasă înapoi peste el.

Bătrâna:

— N-o să-l luați în primire?

Bărbatul:

— Nu e nevoie. Dumneavoastră cum vă simțiți?

Ea:

— Și eu trăiesc.

El:

— Am băgat de seamă.

Băiatul reușește să întredeschidă un ochi.

— Numai datorită lor am reușit...

În câmpul vizual îngust al băiatului apare mâna cu vene proeminente a bătrânei, ținând un pachet verde-marin de țigări Three Castles.

— Sunt convins că nu-i așa.

Bărbatul așezat pe pat lângă băiat își schimbă poziția. Este chirurgul Garibaldi Árnason.

— Aveți una și pentru mine?

Băiatul deschide ochii pe jumătate. Doctorul întinde mâna, scoate o țigară din pachet. Bătrâna aprinde un chibrit în sobă și i-l întinde.

Bărbatul trage fumul adânc în piept. Bătrâna îl privește fumând jumătate din țigară.

— Cum o duce familia proprietarului? Nu m-au mai primit jos de când s-a îmbolnăvit băiatul.

— Fiul e la noi, la Spitalul Francez, nu mai are mult de trăit. Fiica o duce mai bine.

Bătrâna:

— Drăcie...

Se întrerupe, apoi adaugă:

— Dumnezeu să le dea sănătate proprietarului şi familiei lui de *socialişti*.

Doctorul mângâie încet cuvertura.

— Suntem recunoscători pentru toţi cei pe care reuşim să-i salvăm.

Se ridică în picioare.

— Şi, datorită dumneavoastră, o s-o scoată la capăt şi el.

Băiatul clipeşte. Doctorul se întoarce cu spatele către pat şi se adresează cuiva din colţul opus al mansardei.

— Fii bun şi pregăteşte maşina.

Băiatul îşi înalţă capul de pe pernă.

Zăreşte în capul scării o siluetă cu ochi hipnotici.

Sóla Guðb... îi zâmbeşte complice băiatului – face semn spre gât, apoi spre eşarfa roşie înfăşurată în jurul lui –, după care se întoarce şi coboară agilă scările.

În timp ce cade din nou în nesimțire, o aude pe bătrână convingându-l pe doctor să ia pachetul în schimbul ajutorului, are mai multă nevoie de țigări decât ea.

Doctorul Garibaldi îi răspunde că mai bine să aibă grijă de ea și, când băiatul se întremează, să nu uite să-l trimită la spitalul de urgență improvizat la școala din centru, ar fi nevoie de o mână de ajutor în plus.

xvii

ÎN DIMINEAȚA în care băiatul s-a întremat, la Paris s-a semnat un armistițiu între germani și aliați. Din relatările ziarelor, armistițiul fusese salutat cu salve de tun și strigăte de bucurie.

În Reykjavík, armistițiul a fost primit cu aceeași indiferență ca erupția vulcanului Katla cu câteva zile în urmă. Și într-adevăr, priveliștea care-l întâmpină pe băiat când intră în curtea școlii din centru nu seamănă nici pe departe cu vreun spital de campanie din filmele fraților Pathé. În războiul pe care gripa îl duce împotriva locuitorilor orașului nu există nici un armistițiu.

Școala îndeplinește mai multe roluri deodată, e simultan orfelinat și spital, azil de nebuni și morgă. Dricuri și căruțe trase de cai vin și pleacă neîncetat: vin cu bolnavi în stare critică

pentru a fi internați și tratați, pleacă apoi încărcate cu cadavre spre capela cimitirului pentru a fi puse în sicrie și îngropate.

Toate astea merg ca unse, atât de repede i-a învățat nevoia pe oameni să aibă grijă de muribunzi și de morți.

Băiatul nu mai călcase pragul școlii de când o absolvise, la doisprezece ani, cu cel mai mic calificativ.

Până să se dezmeticească, se află la adăpostul unui perete imens în dreptul Laufásvegur și stă la „locul secret" care obișnuia să fie refugiul lui în recreații – acolo unde și-a dat seama că alegerea e a lui, că *el* era cel care refuza să participe la jocurile copiilor înainte chiar ca ei să aibă ocazia să-l excludă. Și încă nu a venit timpul ca el să se amestece cu semenii lui.

Acum se află din nou în vechea lui ascunzătoare și, în ciuda situației îngrozitoare, e la fel de impasibil la ce se petrece în jurul lui ca atunci.

— Ai de gând să stai acolo și să bleștești ochii degeaba, băiete?

Trei bărbați stau în dreptul unei tărgi în formă de cutie pe jumătate suspendate pe platforma unei camionete. Le lipsește o persoană care să ridice capătul din stânga. Lângă ei se află o infirmieră, și ea e cea care îl întreabă dacă are de gând să se facă util.

Targa galbenă seamănă cu un coșciug, doar că în loc de capac are o ferestruică în dreptul feței bolnavului, care lasă să pătrundă lumina și aerul și îi permite să privească afară. Degete gri precum cenușa, cu unghii purpurii, se agață de marginea deschizăturii, șovăitoare ca petalele unei flori abia deschise, iar apoi, brusc de tot, o mână subțire se ivește în întregime pe capacul tărgii. Manșeta de dantelă de la încheietură e pătată cu sânge uscat.

Până să se dezmeticească, băiatul își ocupă locul la unul din capetele tărgii, iar cei patru pătrund cu ea pe intrarea principală a școlii.

Pe drumul către camera de gardă, băiatul vede că toate sălile de clasă, împreună cu sala mare de întruniri de la parterul școlii, au fost transformate în saloane. În fiecare pat stau întinși

oameni în stadii avansate ale bolii. Gemete și urlete de durere, plânsete de adulți și de copii răzbat până afară pe hol. Din loc în loc se văd plite pentru încălzit apă, iar din oale mari se ridică aburi.

În sala de clasă unde băiatul n-a reușit să învețe să citească, bărbații țin targa cu grijă ca să poată muta bolnavul pe masa de examinare. Infirmiera și un doctor tânăr scot capacul, iar băiatul descoperă că înăuntru se află sora mai mare a unui fost coleg de clasă.

Are fața pătată, ochii îi ies din orbite.

Infirmiera se holbează sever la băiat, distrăgându-i atenția de la cadavru. Îi face semn către un lighean cu cearșafuri însângerate.

— Du-te cu astea la spălătorie, dragule, întoarce-te apoi aici și-ți voi spune ce să faci mai departe.

xviii

Îngerul morții a venit printre noi aducând marea boală, aruncându-și umbra celor mai adânci suferințe peste casele noastre.

Smulși dintre noi au fost bărbați și femei de toate vârstele și condițiile. Moartea nu face nici o diferență și mulți cred că lovește unde s-ar cuveni cel mai puțin. Nimeni nu poate înțelege de ce părinții sunt smulși de lângă copiii lor sau de ce bătrânii, cu un picior în groapă, privesc peste umăr, văzând cum le dispare singurul sprijin la bătrânețe. Dar dacă oamenii ar înțelege mai bine că sunt datori nu numai față de ei înșiși, ci și față de semenii lor, această selecție a morții, care ne pare atât de dură și de nedreaptă, nu ar mai fi atât de greu de acceptat. Dacă dragostea ar fi mai multă și mai puternică, fiecare dintre cei care au pierdut pe cineva drag

ar găsi sprijin reînnoit și prietenie. Și dacă valul imens de suferință ar face ca oamenii să dobândească mai multă pricepere în a împărți bunătate semenilor lor și în a arăta mai multă dragoste și afecțiune ca înainte înseamnă că trecerea lui n-a fost în zadar.

Dragostea atotcuprinzătoare care s-a revărsat peste tot în lume în urma Marelui Război abia a ajuns și până aici. Nu se vor întreba, oare, toți cei care cred în Providență dacă nu cumva molima a fost trimisă asupra națiunii noastre tocmai pentru a trezi în ea același sentiment? Există, oare, vreun îndemn mai convingător să ne gândim la eternitate decât cel pe care l-a primit comunitatea noastră?

Majoritatea oamenilor care au trecut pe lumea cealaltă erau în floarea vârstei și contribuția lor la folosul obștesc încă nu se încheiase, indiferent cât de diferiți erau în înfățișarea lor exterioară. Majoritatea aveau prieteni și rude care poartă acum o grea suferință, părinți gârboviți de vârstă își plâng speranțele spulberate, cei rămași îi plâng pe cei plecați și copiii își plâng părinții iubitori.

Dar binecuvântați sunt în suferința lor cei care cred în viața de după moarte. Ei înțeleg

că aceasta nu este decât o despărțire temporară, și că cei trecuți la cele veșnice au ajuns la un alt plan al existenței, dar nu au dispărut pentru totdeauna în mormintele lor întunecate.

Sub aceste rânduri de comemorare din cotidianul *Morgunblaðið* se află numele celor optzeci și doi de locuitori ai orașului care decedaseră până la ora când ziarul a intrat la tipar în seara de dinaintea zilei de 17 noiembrie.

Băiatul se uită în jur la sala de clasă folosită ca loc de odihnă pentru voluntari. Colegii lui sunt epuizați după ziua de muncă, nimeni nu îi acordă vreo atenție.

Pe când împăturește ziarul la loc și îl îndeasă sub haină, observă un lucru care i-ar fi plăcut bătrânei:

Deasupra textului se află o cruce cu margini negre.

+

Cinematografele sunt încă închise, așa că o ia înspre casă.

Dar înainte de asta, dă o tură până la Biblioteca Națională de pe dealul Arnarhóll.

În beciul instituției obișnuiește să-și petreacă timpul dr. Sívert Thordal, filolog expert în manuscrise vechi, adus de spate, cu păr rar și ciufulit. Poate părea că dr. Thordal se ascunde de epidemie, dar adevărul e că, de când edificiul cel alb al Bibliotecii Naționale a fost ridicat, i s-a permis să locuiască de-a dreptul acolo, într-o cămăruță din pivniță – pentru că e însurat cu cercetarea lui –, iar din cauza asta vorbește mereu despre sine ca despre un Atlas bizar „al literelor islandeze, al cărui spate se îndoaie, dar nu se rupe sub greutatea moștenirii lui".

Uneori, băiatul îl lasă pe acest cocoșat simpatic să i-o sugă pentru două coroane.

+

Mărește pasul. Trebuie să ajungă la timp în pat ca să fie perfect odihnit pentru ceea ce îi pregătește ziua de mâine.

În majoritatea caselor din oraș, boala a făcut asemenea ravagii, încât rareori se mai găsește cineva în stare să-i ajute pe șoferii doctorilor să urce cazurile cele mai grave în mașini. Așa că în fiecare mașină se află, pe lângă doctor și șofer, un bărbat îndeajuns de curajos să-i asiste.

Máni Steinn a demonstrat că își poate asuma această sarcină.

Mâine-dimineață începe să îl însoțească pe doctorul Garibaldi Árnason în vizitele lui de serviciu, împreună cu șoferul.

Șoferul doctorului este Sóla Guðb....

VII

(25-26 noiembrie 1918)

xix

De dimineața până seara, de seara până târziu în noapte și din nou până dimineața, timp de nouă zile neîntrerupte, băiatul îi însoțește pe Garibaldi Árnason și pe Sóla Guðb... în vizitele la domiciliu.

Conduc o mașină rechiziționată de la Asociația Automobilistică din Reykjavík și băiatul își dă seama imediat, după sunetul motorului, că e mașina aceluiași bărbat care îi făcuse cu ochiul în curte cu ceva timp în urmă. Acesta murise la începutul lunii și, când nu s-a mai găsit nici un șofer să-i ia locul în Ford, Sóla Guðb... a fost chemată să stea la volan, cu toate că nu avea carnet: talentul ei în a-și conduce motocicleta era cunoscut de toată lumea, și n-a stricat nici că Garibaldi fusese coleg de școală cu tatăl ei.

În fiecare zi, băiatul se prezintă în parcare. Acolo îl așteaptă Sóla Guðb... cu rezervorul plin și cu motorul mașinii torcând în lumina cenușie a zorilor. Îl iau pe doctor de-acasă, iar prima oprire e la centrul medical, de unde doctorul Garibaldi preia lista cu vizitele din ziua respectivă, ordonată în funcție de gravitatea cazurilor.

Simptomele gripei spaniole sunt următoarele:

Febră incredibil de mare (până la 42,8°), dureri de cap, dureri de urechi, dureri în gât și în piept, tuse seacă ce se încheie cu expectorație mucoasă, galbenă sau însângerată, dureri musculare și articulare, episoade de diaree. Sângerările nazale sunt comune, mai ales la adolescenți, și aproape de neoprit. Dar sângele nu curge doar din nas, ci și din urechi și din gingii, urcând din plămâni și stomac, coborând din intestine sau ieșind pe uretră. Și pe deasupra, cea mai gravă complicație dintre toate: bronșită acută și pneumonie, în ciuda eforturilor depuse de oameni să rămână în paturile lor.

Majoritatea bolnavilor se află într-o stare de picoteală continuă, alții nu pot dormi deloc. Bărbații se întâmplă să delireze și să-și ia lumea în cap – punându-se în pericol pe ei și pe ai lor –, neputând fi calmați decât cu o injecție cu *scopolamină*. Toate femeile însărcinate se îmbolnăvesc și multe din ele fac avort spontan.

Dar adesea, chiar și când pneumonia se domolește și febra scade sau chiar dispare cu totul, inima o ia razna, începând să bată atât de tare, încât nu durează mai mult de câteva ore până când insuficiența cardiacă îi vine pacientului de hac, sau acestuia i se umflă fața și membrele, iar moartea survine prin sufocare.

Pielea capătă o culoare albăstrie. Cadavrele devin vineții.

Orașul a ajuns la zece mii de bolnavi, doctori sunt abia zece, spitalele sunt trei și pline până la refuz și există o singură farmacie, închisă și ea din cauza îmbolnăvirii farmacistului și-a ajutoarelor lui.

În multe cazuri, pacienții sunt îngrămădiți laolaltă, chinuiți de accese de tuse, dureri și sete, nefiind în stare nici măcar să-și potolească

setea cu apă; în casele înstărite, borcănașele cu mixturi rămân neatinse.

Într-o casă cu acoperiș de turbă[1] de pe dealul Bráðræðisholt[2], cadavrul țeapăn al unui bărbat e găsit în patul conjugal lângă soția grav bolnavă care ține doi copii mici, amândoi morți, în scobitura fiecărui braț. De-a lungul peretelui se întind pătuțuri de copii; peste marginea fiecăruia se zăresc unul sau două capete. Tatăl familiei murise, lăsând în urmă cinci copii mici, iar nevasta se îmbolnăvise înainte să apuce să dea alarma. La scurt timp după aceea, a dat naștere unei perechi de gemeni, amândoi fără viață. Un vecin a găsit-o întâmplător.

În timp ce doctorul Garibaldi se ocupă de mamă, Sóla și Máni înfășoară gemenii în fețe de pernă și îi duc la mașină.

O oră mai târziu, pe strada Grettisgata, cei trei aud horcăitul de moarte al ultimului ocupant

1. În original, *torfbæ* – case tradiționale din zonele rurale ale Scandinaviei, având acoperiș de turbă, mușchi și licheni.
2. Deal în partea de vest a orașului Reykjavík.

al clădirii exact în momentul în care intră în cămăruța lui mucedă de la demisol.

Indiferent cât de oripilante sunt întâmplările celor nouă zile, băiatul nu schițează nici o expresie. Aproape nici un cuvânt nu i se desprinde de pe buze în tot acest timp.

Reykjavíkul a căpătat, pentru prima oară, înfățișarea care îi reflectă viața interioară. Iar asta nu o va recunoaște în fața nimănui.

xx

Sóla Guðb...! E la fel de magnifică de la distanță ca și de aproape!

În timpul drumurilor lor prin oraș, Máni Steinn stă în față, pe scaunul din dreapta ei. În spatele lor, doctorul Garibaldi Árnason se întinde pe bancheta de piele a mașinii. Între vizite, răsfoiește rapoarte medicale sau face însemnări într-un caiețel. Le-a interzis cu severitate șoferului și ajutorului lui să vorbească între ei, astfel încât să se poată concentra la citit, la scris și să se poată auzi gândind – la urma urmelor, e de ajuns sunetul motorului, nu are nevoie să mai asculte și pălăvrăgeala tinerilor.

Băiatul urmărește cu atenție orice mișcare a fetei.

Cum ține de volan, cum schimbă vitezele, cum urcă și coboară din mașină, cum își așază

cizma piciorului drept pe scara din dreptul șoferului când trebuie să-l aștepte pe doctor, cum își potrivește țigara în portțigaretul de plastic, cum trage adânc fumul în piept sau cum scuipă un fir de tutun de pe limbă.

Dar cel mai mult îl impresionează nonșalanța cu care face toate aceste gesturi și cât de ușor îi este să fie Sóla Guðb...

Iar acum o urmează pe ușa deschisă a unui apartament de la etajul întâi al unei case de pe una dintre străzile bune ale orașului, la ultima vizită a zilei.

— Hei, e cineva aici?

Doctorul Garibaldi strigă din pragul ușii. Apartamentul e întunecos, o lampă electrică de pe casa scării aruncă o lumină slabă în antreu. Când nu se aude nici un răspuns, doctorul îi face semn băiatului să intre primul.

— Aici ar trebui să locuiască un bărbat...

Băiatul bâjbâie prin întuneric. Toate ferestrele au draperiile trase și aerul e greu de mirosul de vomă, sânge, urină și diaree. Se oprește, scoate din buzunar o batistă îmbibată în lizol

și își acoperă cu ea gura și nasul înainte de a porni mai departe.

Nu e nimeni în bucătărie, nimeni în dormitor, nimeni la baie, nimeni în camera de zi. Îi strigă doctorului:

— Nu-i nimeni aici!

Dar fix când băiatul se răsucește pe călcâie și dă să se întoarcă în hol, zărește o rază de lumină răzbătând prin tapetul de pe perete, în colț, lângă sobă. La o privire mai atentă, se dovedește că în perete se află o ușă secretă, care la lumina zilei ar fi imposibil de depistat pentru oricine în afara celor care știu că se află acolo.

O deschide. Înăuntru e o firidă.

În lumina slabă a unei lămpi de pe biroul minuscul din firidă, băiatul distinge un scaun și un raft pentru cărți atent aranjate astfel încât să încapă; pe pereți sunt înșirate tablouri cu motive atemporale – Adonis și Pan, satiri și ciobani, Sfântul Sebastian – și, pe un divan de la perete, abia atins de conul de lumină, silueta unui bărbat sub o pătură groasă.

Băiatul îl recunoaște. E unul din primii lui „domni" – cel mai cumsecade dintre toți până l-a întâlnit pe bărbatul străin –, de la care nu mai cere nici un ban și care, după ultima lor întâlnire, l-a privit adânc în ochi și i-a recitat cu emoție:

Iubirea noastră toată,
grăbită și încinsă,
nu va putea vreodată
să fie reaprinsă.

Doctorul Garibaldi și Sóla Guðb... apar în spatele băiatului. Silueta fantomatică de pe divan face o mișcare. Doctorul intră în firidă, se oprește lângă birou la vederea unei cărți cu copertă bleu pe care se află imaginea a doi maci înfloriți și îi silabisește titlul:

— *Mikaël.*

Locuitorul firidei îi face semn doctorului și spune răgușit:

— Nu băgați în seamă că l-am citit pe Herman Bang, domn' doctor, jucați-vă de-a Mântuitorul și salvați-mi viața.

Băiatul iese pe ușă înainte ca bărbatul să-l zărească.

Sóla Guðb... îl urmează pe hol.

Și acolo, în întuneric, Máni Steinn o privește pe fată cum îi pune o mână protectoare pe umăr. Atât e de familiarizată cu plimbările lui de seară pe lângă Öskjuhlíð.

El știe totul despre ea, ea știe numai acest lucru despre el.

xxi

ÎN VIZITELE LA PACIENȚI, doctorul Garibaldi a adunat tot felul de însemnări cu privire la „gripa spaniolă“ și i-a întrebat pe bolnavi, printre altele, de unde și cum cred că s-au molipsit.

Mai mulți susțin că s-au pricopsit cu boala de la cinematograf.

Și odată ce doctorul s-a convins că cinematografele sunt responsabile de răspândirea bolii, reușește să aranjeze, prin conducerea Autorității pentru Sănătate Publică, să fie dezinfectate cu atenție și să fie făcut un anunț public:

„Astfel încât oamenii să stea și să se gândească cu atenție la ce fel de instituții sunt acestea, ce se petrece în ele și dacă e dezirabil să le viziteze“.

Pentru că doctorul Garibaldi se străduiește de multă vreme să-și avertizeze concetățenii în privința pericolelor mersului la cinematograf.

+

Unul dintre lucrurile care fac cinematografele atât de irezistibile este prilejul oferit spectatorilor de a-și observa fără rușine semenii. În întunericul sălii, spectatorul, stând în siguranță în scaunul lui și urmărind poveștile care i se derulează în fața ochilor, se poate holba la „bărbații" și la „femeile" de pe ecran cu o atenție și o insistență ce ar fi de negândit afară, în societate, pe străzi, la locurile de muncă, în cafenele, în magazine, în biserici și chiar în teatre, fiindcă acolo, să nu uităm, actorul își poate întoarce oricând privirea spre public, punând la punct pe oricine îi dă impresia că se holbează insistent la el în loc să urmărească soarta personajului pe care îl joacă în piesă.

Diferența rezidă, precum am spus, în faptul că ceea ce e prezentat spectatorilor nu sunt oameni adevărați, în carne și oase, ci doar spectre ale unor oameni, „simulacre"

create din lumini și umbre când actorii sunt filmați împrumutându-și corpurile și emoțiile unor păpuși expuse tuturor privirilor.

Oricine a privit un copil jucându-se cu o păpușă a observat cum o examinează atent atât cu ochii, cât și cu degetele. Degetele și ochii urmăresc formele corpului cu precizia bisturiului unui mare chirurg, căruia i s-a atribuit sarcina de a diseca un cadavru până la os. Fiecare colțișor e examinat: ceafa și urechile, abdomenul și laba piciorului sunt toate mângâiate.

În aceeași manieră, spectatorii urmăresc spectrele de lumină de pe ecranul de proiecție și, indiferent dacă e vorba de arcuirea spatelui Astei Nielsen, de umerii goi ai Thedei Bara, de pleoapele senzuale ale Pinei Menichelli, gleznele subțiri ale Clarei Kimball Young, buzele pline și frumos arcuite ale Musidorei, unghiile puternice ale lui Gunnar Tolnæs, coapsele ferme ale lui Douglas Fairbanks sau ochii blânzi ai lui Max Linders, respectiva parte a corpului și poziția ei va deveni punctul de maximă atenție al privitorului, imprimându-se în sufletul lui, în timp ce dimensiunea imaginii și prim-planurile repetate cu buze,

dinți și chiar și limbi vor amplifica efectul, așa încât foarte puțini vor mai avea puterea să le reziste.

Filmul este, deci, imoral prin însăși natura lui, transformând actorul într-un fetiș *și cultivând* perversiunea *în publicul care se lasă atras de el ca un fluture de flacără. Dar diferența e că, în cinematografe, spectatorii sunt întâmpinați de licărirea rece a flăcării, și nu de centrul ei arzător. Fluturele izbucnește în flăcări, dar spectatorul se lasă fără teamă pradă dorinței lui crescânde și îi cedează iar și iar, cum se întâmplă, din păcate, tot mai des.*

(Dr. G. Árnason, fragment din „Cinema și boli ale sufletului", *Națiunea*, nr. 23/1916)

+

În seara de marți, 26 noiembrie – ziua în care douăzeci și șase de înmormântări au loc la catedrală și sicriele sunt îngropate într-un singur mormânt comun în colțul de nord-est al cimitirului –, Máni Steinn și Sóla Guðb... trec împreună pe la Cinematograful Nou și pe

la cel vechi să dezinfecteze totul cu clor gazos, după instrucțiunile doctorului.

Îmbrăcați în negru din cap până-n picioare, cu măști negre peste nas și gură și ochelari fumurii peste ochi, picură acid clorhidric într-un amestec de clorură de calciu pus în vase de ceramică dispuse la intervale egale printre rândurile de scaune.

Îndată ce vaporii încep să se ridice, cei doi ies în stradă și închid bine ușile în urma lor.

Băiatul tremură de emoție și se preface că tușește.

Gazul galben-verzui care a răpus atâția tineri în timpul Marelui Război pe câmpurile de luptă ale Europei se ridică acum în sălile cinematografelor din Reykjavík.

VIII

(30 noiembrie – 1 decembrie 1918)

xxii

PRIMUL FILM PROIECTAT în Reykjavík după ce epidemia a început să se domolească, pe la finalul lunii noiembrie, și părea înțelept să se permită din nou reuniunile publice, a fost *Unde suferința e uitată* – „minunata poveste de dragoste a unui tânăr artist", în patru părți. Banii obținuți din vânzarea biletelor au fost folosiți pentru ajutorarea numeroșilor copii rămași orfani din cauza epidemiei.

Deși Máni Steinn era destul de falit după toate zilele și nopțile cu Sóla Guðb... și doctorul Garibaldi – nu avusese nici energie, nici timp să-și caute noi clienți –, mai avea destui bani ca s-o invite pe bătrână la Cinematograful Nou.

Nu că ar fi fost lucru ușor s-o convingă să accepte invitația. Întâi i-a spus că nu ar fi

cuviincios ca el, un copil aflat în grija ei, să-i facă cinste cu una sau alta. El i-a răspuns amintindu-i că a împlinit șaisprezece ani în 23 aprilie și că e absolut normal ca rolurile să se inverseze. Așa e mersul vieții.

Bine, apoi bătrâna a spus, ca să se apere, că și ea a fost la *cinefilm* la vremea ei, și nu numai o dată, poate nu chiar de trei ori, dar măcar de două ori, și că de fiecare dată a fost al naibii de plicticos, cu excepția unui buletin de știri de la Thingvellir[1] înfățișându-l pe pastorul și poetul Matthías Jochumsson stând cu genunchii depărtați pe scaun, cu bastonul între picioare și melon, însă asta doar din cauza faptului că bătrânul poet era rudă cu ei.

Dar când băiatul a început să-i înșire compania selectă și avantajele locurilor mai bune de la Cinematograful Nou – care includeau, printre altele, și o scrumieră în mânerul fiecărui

1. În original, Þingvellir – în prezent un parc național aflat la aproximativ 40 de kilometri de capitală, dar care reprezenta, până la sfârșitul secolului al XVIII-lea, un loc de adunare pentru conducătorii țării. Þing, Alþingi = Parlamentul Islandei.

scaun –, s-a înduplecat fără tragere de inimă să-l însoțească.

Bătrâna a spus că obișnuia să-l invidieze pe tatăl proprietarului de la parter pentru serile petrecute împreună cu prietenii lui în fumul gros de trabuc din camera de fumat; când era trimisă la ei cu apă minerală sau carafe cu tărie, obișnuia să zăbovească acolo, învăluită de norul de tutun, atât cât era considerat cuviincios.

Proiecția filmului a fost întârziată cu treizeci de minute, timp în care spectatorii au făcut schimb de condoleanțe, s-au plimbat printre rândurile de scaune fără, însă, să-și strângă mâinile sau să se îmbrățișeze, ci limitându-se la a-și înclina respectuos capul și la a repeta aceleași cuvinte de consolare, adăugând, după caz, „fiica dumneavoastră", „sora dumneavoastră", „soția dumneavoastră", „soțul dumneavoastră", „fiul dumneavoastră", „fratele dumneavoastră" – fiindcă absolut toți pierduseră pe cineva apropiat.

În momentul în care ultimul spectator a intrat în sală, s-a lăsat tăcerea. Era adolescenta care stătuse închisă timp de treisprezece zile

în casă alături de trupul neînsufleţit al mamei şi de cel al fratelui ei. Era condusă de o asistentă şi un angajat de la spitalul de psihiatrie Kleppur. Din privirea ei era clar că nu ar fi fost în stare să înţeleagă nimic din condoleanţele care le frigeau tuturor buzele.

Luminile s-au stins.

Pe ecran au apărut copii, însoţiţi de un înger, sfinte îngenunchind lângă pietre mortuare; iubiţi care nu apucă să se bucure unul de compania celuilalt.

Orchestra lui Reynir Gíslason a acompaniat proiecţia filmului, reuşind iniţial să acopere suspinele şi plânsetele din sală. Din scaunele mai bune se ridica fum; bărbaţii fumau trabuc după trabuc încercând să-şi înăbuşe plânsul.

Când au ieşit din sală, bătrâna şi-a şters lacrimile şi i-a smuls băiatului promisiunea că nu o va mai invita niciodată la cinematograf.

xxiii

SOARELE ÎȘI ARUNCĂ razele peste oraș. Vremea e cum nu se poate mai frumoasă, caldă și uscată. Máni Steinn trece prin mulțimea de oameni din port ca un ac printr-un sac de pânză până ajunge la un loc bun pe marginea docului.

Acolo, în dană, se află vasul danez *Șoimul Islandei,* cu steaguri în vârful catargului principal. Deasupra steagului islandez, agățat mai jos, flutură cel danez.

Puțin după ce clopotele catedralei au bătut ora unsprezece și jumătate, marinarii de pe *Șoim* se încolonează la ordin pe puntea vasului și coboară în marș pe țărm cu armele la umăr și baionetele strălucind. Astfel echipați, merg în pas de defilare din port până în fața clădirii Guvernului, unde formează garda de onoare în dreptul zidului. Acolo se află deja și orchestra

de suflători Harpan, alături de dirijorul lor nedormit, Reynir Gíslason.

Mulțimea urmărește traseul marinarilor și băiatul se lasă dus de ea. Cei mai mulți se postează pe strada Lækjargata, unii așteaptă în piață, iar alții se înșiră pe panta din dreapta clădirii Guvernului. El își găsește un loc în piață.

Ofițerii de pe *Șoim* se apropie în uniformele lor, împreună cu consulii străini, și se îndreaptă spre intrarea principală, în fața căreia așteaptă membrii guvernului, însoțiți de cetățenii de vază ai capitalei invitați le ceremonie. Printre invitați, băiatul îi zărește pe proprietarul de la parter și pe Guðbjörn Ólason, agentul de bursă, tatăl Sólei Guðb...

Se uită după fată și o descoperă pe iarba din stânga clădirii, printre familiile înstărite. Azi e îmbrăcată ca Irma Vep când urma să fie trimisă în colonia penală din Alger. Îmbrăcată în negru din cap până-n picioare și purtând cizmulițe negre de piele până la glezne, cu o pălărie neagră cu boruri largi și fundă neagră pe cap, palidă la față.

În dreptul prăvăliei lui Thomsen se află grupuri de matrozi de pe *Șoim,* uimiți de cât de liniștiți sunt islandezii cu ocazia zilei lor naționale. Și sunt îndreptățiți să creadă că adunarea seamănă mai mult cu o înmormântare decât cu nașterea unei națiuni suverane. Oamenii sunt posomorâți, multe dintre femei își ascund fețele în spatele vălurilor cernite, bărbații poartă pe braț banderole în semn de doliu.

Când clopotele bat douăsprezece și un sfert, orchestra începe să cânte „Eldgamla Ísafold"[1]. Bărbații își scot pălăriile în timpul cântecului – care e atât de evident marcat de lipsa repetițiilor prealabile, încât devine o tortură pentru urechi –, iar la final, ministrul finanțelor urcă pe scările din fața Guvernului și ține un discurs cu ocazia zilei naționale.

Și când ministrul începe să vorbească despre inimile națiunii, despre fostul șef al statului,

1. „Bătrâna Islanda", cântec patriotic islandez pe versuri de Bjarni Vigfússon Thorarensen, intonat de regulă la evenimente publice cu însemnătate națională.

acum decedat, despre sfârșitul unei lupte de un veac, despre furtunile năprasnice care s-au abătut peste țară, despre soarta drapelului național, băiatului îi trece prin cap că exact în toiul unei adunări de genul acesta ar da buzna vampirii. Trăgând o salvă din groaznicul lor tun mobil, de exemplu. Dar asta ar fi doar o diversiune, desigur. În haosul creat de distrugerea inițială, alți membri ai bandei de criminali ar arunca în aer trezoreria Băncii Naționale și ar prăda seifurile – după care ar fugi cu toții din țară cu un hidroavion.

Unde ar fi așezat tunul? A, da, s-ar fi putut deghiza în misionari francezi, închiriind camere deasupra prăvăliei lui Thomsen. De acolo ar fi avut un unghi bun de tragere.

Băiatul privește peste umăr, uitându-se la clădire de sus până jos, unde dă cu ochii de matrozi. Unul dintre ei, un tip bine făcut, cu mustață blondă, îl zărește la rândul său.

Pe treptele Guvernului, ministrul își încheie discursul.

Și în timp ce steagul în formă de coadă de rândunică al noii națiuni suverane Islanda este

ridicat pe stâlpul înalt al clădirii Guvernului și tunurile navei *Șoimul Islandei* trag douăzeci și una de salve în onoarea ei, băiatul și marinarul își încrucișează privirile.

xxiv

PRIN UȘA ÎNCHISĂ se aude fanfara de suflători intonând „Înalță-te, tu, tânăr steag al Islandei!"[1].

În magazia de unelte a prăvăliei lui Thomsen, băiatul și matrozul sunt prinși într-o îmbrățișare pasională – se sărută adânc, iar când băiatul simte gustul dulce-acrișor al danezului, se întreabă pentru o secundă dacă celălalt îi simte gustul de cafea. Băiatul l-a condus pe marinar în spatele prăvăliei lui Thomsen, pe aleea Kolasund, acolo unde merge uneori cu „domni" după miezul nopții, satisfăcându-i în umbra latrinei, și întâmplarea a făcut ca ușa magaziei să fi fost lăsată deschisă.

Se dezbracă de hainele de iarnă fără să se oprească din sărutări. Matrozul dă jos bretelele

1. „Rís þú, unga Íslands merki!", cântec patriotic dedicat steagului național.

de pe umerii băiatului, îi trage cămașa din pantaloni și își strecoară mâna dreaptă pe sub ea, mângâindu-l pe spate în timp ce cu stânga îl apucă de ceafă. Băiatul îi prinde fundul cu ambele mâini și îl trage mai aproape, împingându-și simultan coapsele în marinar, astfel încât erecțiile li se freacă prin materialul pantalonilor. Marinarul își mută mâna pe pieptul băiatului, îi prinde un sfârc între degetul mare și arătător și i-l strânge.

Angajații prăvăliei lui Thomsen stau în piața din fața clădirii, la o aruncătură de băț de camarazii marinarului, și cu toții îl ascultă pe căpitanul *Șoimului* transmițând mulțimii salutul regelui Cristian al X-lea al Danemarcei, al parlamentului și al națiunii. Înăuntru, printre lanțuri de toate mărimile, șuruburi și cuie, cutii cu vopsea, ciocane și clești, salopete și cizme, băiatul și danezul se sprijină de strung și fac dragoste.

Marinarul îi trage băiatului pantalonii în jos până la coapse și se lasă în genunchi. Îl ține de penis lingându-i testiculele, rostogolindu-i-le cu limba, pe care și-o plimbă apoi languros de

la rădăcină până la capul purpuriu, gâdilându-l cu mustața înainte să-și închidă buzele în jurul lui.

Orchestra cântă „Regele Cristian".

Băiatul se sprijină de strung în timp ce marinarul i-o suge, susținându-se cu o mână și trecându-și-o pe cealaltă prin părul blond al danezului.

Nouă urale răsună afară în piață.

Se smulge din gura marinarului, îl ridică în picioare și îi descheie prohabul, îi bagă mâna în izmene, prinzându-l de penisul tare și trăgându-i pielea de pe gland, peste care își plimbă degetul cel mare. Cu mișcări lente, întinde stropul de spermă care s-a adunat la vârf.

Marinarul își bagă arătătorul și degetul mijlociu în gură, umplându-le de salivă, apoi își duce mâna sub testiculele băiatului, pipăindu-i marginea anusului și încercând să-și deschidă un drum. Băiatul geme ușor, îl strânge mai tare de penis și freacă mai repede.

Ceremonia din fața Guvernului se apropie de sfârșit.

Băiatul se întoarce cu fața spre strung și se apleacă. Marinarul intră în el.

Mai întâi se cântă imnul național al Danemarcei, „Der er et yndigt land", apoi cel islandez, „Ó, guð vors lands".

Uralele mulțimii par că nu se vor sfârși niciodată.

Fix în clipa în care Máni Steinn termină, simte sperma fierbinte a marinarului țâșnind în el, iar ușa magaziei se dă de perete.

Din prag se aude un strigăt disperat în daneză:

— *Mogens, ce dracu' faci?*

Apoi în islandeză:

— Ce dracu' e porcăria asta?

Ultimele cuvinte sunt însoțite de un pumn care-l lasă pe băiat inconștient.

IX

(5-6 decembrie 1918)

XXV

— AR TREBUI să terminăm cu el... N-ar fi greu să scăpăm de cadavru... morgile sunt pline de boschetari anonimi... Să-l dăm medicinistilor să-l jupoaie... au ajuns să disece cadavre de prostituate... din Jóka cea veselă n-au mai rămas decât oasele... împărțite între ei ca amintire... nopțile în care se duceau la ea înainte să se îmbolnăvească de gripă... Ha-ha... Haideți să terminăm cu el, zic eu, să ne scăpăm de tot.

Máni Steinn stă cu urechea lipită de ușa încăperii în care e ținut și încearcă să distingă conversația din spatele ei. Nimeni nu răspunde îndemnurilor acestui domn agitat care strigă că ar trebui „să termine cu el". Băiatului nu îi e frică de amenințare. Și-a dat seama că bărbații adunați să îi decidă soarta nu sunt genul ăla de oameni. Bărbatul agitat urlă mai mult pentru sine decât pentru ceilalți domni.

— Să-l înecăm ca pe un câine turbat... Are ochi de animal, golanul dracului...

Dar gândul de a-l omorî pe băiat și de a-l tăia în bucăți nu se bucură de susținerea celorlalți, care nu sunt nici ei străini, totuși, de intenția de a rezolva toată chestiunea în cel mai rapid mod posibil.

Ultimul lucru de dorit cu ocazia sărbătoririi suveranității Islandei e ca ziarele locale sau daneze să fie împânzite de știri despre un scandal de sodomie izbucnit în Reykjavík.

Țara s-ar face de râs în Danemarca, oponenții noii suveranități ar ridiculiza episodul cu meschinăria specifică danezilor; ar spune că s-au descotorosit de țara asta de poponari care nu le lasă marinarii în pace – nu ar merge, oare, până la a boteza țara *Curlanda* și la a-i alege un steag pornografic în bătaie de joc? Da, ziarele daneze sigur ar fi în stare să îl înfățișeze pe islandez ca fiind responsabil pentru incident și să-l scoată nevinovat pe marinar, care fără îndoială se lăsase pradă acestui viciu și înainte de-a ajunge în Islanda la bordul *Șoimului*. Din fericire, căpitanul vasului e de acord

cu ei asupra faptului că toată chestiunea trebuie rezolvată în mod cât se poate de discret. Vasul a ridicat deja ancora, iar marinarul va fi pedepsit conform legilor marinei daneze.

Nu, tăria morală a locuitorilor orașului e atât de șubrezită după întâmplările ultimelor săptămâni, încât nu mai pot depăși și alte obstacole. Norul unor vicii străine și împotriva firii nu are voie să umbrească soarele cald răsărit în inimile încă îndurerate ale țării pe 1 decembrie.

Trebuie luat în considerare și faptul că vinovatul pentru acest incident locuiește în aceeași casă cu unul dintre cetățenii de vază ai orașului, un lider printre socialiști, care și-a pierdut de curând fiul.

Băiatul aude o voce pe care o recunoaște.

Doctorul Garibaldi Árnason ia cuvântul.

— E clar că băiatul nu e ca toți ceilalți oameni... *homosexual*... dedat acestui viciu lamentabil care te face să întreții relații trupești cu cei de același sex... alți oameni sunt scandalizați... acum știm că atunci când se petrec astfel de lucruri... corpul nu e mai puțin bolnav decât

mintea... o gravă și multiplă dereglare în dezvoltarea și funcțiile glandelor... anomalia lui sexuală dublată de priapism... în alte privințe, un băiat chiar capabil... pot să depun mărturie pentru asta... curajos... scăpat de sub control... foarte puține cazuri cunoscute la noi în țară... nu a prins rădăcini... se vor înmulți dacă... teoria mea... o avertizare... bărbații vor deveni mai predispuși la homosexualitate cu toată nebunia asta cu filmele...

Doctorul e întrerupt:

— ...zici, Guðbjörn?

Răspunsul e ferm:

— ...trebuie să terminăm cu el...

Aceste cuvinte provoacă agitația celorlalți bărbați și acum vorbesc toți unii peste alții, atât de solidari devin în fața acestei scârnăvii.

xxvi

MÁNI STEINN NU ȘTIE unde se află. Și-a revenit din leșin în această încăpere și de atunci stă acolo.

O femeie pe care n-a mai văzut-o niciodată îi aduce mâncare. E îmbrăcată ca o infirmieră, dar nu se poartă ca una. Iar încăperea, la rândul ei, nu arată ca un salon de spital. Înăuntru se găsesc o canapea, două fotolii și două scaune de birou, o măsuță de cafea și un coș cu ziare, un paravan decorat, în spatele căruia se află niște scăunele și un suport de haine, iar chiar la intrarea în cameră, toaleta cu closet și un lavabou.

Camera nu are ferestre, dar e luminată electric, iar băiatul estimează că trebuie să fi stat închis acolo timp de trei sau patru zile. Doarme

pe canapea cu o pătură pe el și cu o pernă brodată sub cap, iar în primele două zile a dormit aproape neîntors. Bănuiește că a fost drogat.

Ca băiatul să nu scape, infirmiera care are grijă de el îi așază tava cu mâncare pe podea, în fața ușii, apoi bate, deschide ușa de-o palmă și așteaptă ca el să se retragă până în celălalt capăt al camerei înainte s-o deschidă mai larg, destul cât să împingă tava înăuntru cu vârful pantofului, apoi să trântească ușa la loc. Nu ia îndărăt tăvile aduse, ci vine mereu cu unele noi, astfel că în cameră se adună grămezi de tăvi și tacâmuri murdare.

Camera mai are două uși pe lângă cea care dă spre toaletă: cea la care a ascultat conversația din camera alăturată și pe care intră infirmiera cu tava de mâncare și o alta, pe care nu a deschis-o încă, dar pe sub care îi parvine un miros plăcut de dezinfectant.

A încercat să se uite prin gaura fiecăreia din ele, dar în ambele se află chei, fiindcă încăperea e, desigur, încuiată.

+

Cineva bate la ușă și răsucește cheia. Băiatul se refugiază în colțul îndepărtat al camerei. Dar în locul infirmierei, în cameră intră patru bărbați.

Îi recunoaște pe trei dintre ei, pe proprietar, pe doctorul Garibaldi Árnason și pe Guðbjörn Ólason, dar pe al patrulea nu îl poate identifica, deși are o bună memorie a chipurilor.

Guðbjörn ia cuvântul în numele celor patru și, când toți se așază la locurile lor, îi prezintă băiatului viitorul care îl așteaptă. E în interesul lui să îi asculte. Trebuie să înțeleagă că, dacă toate acestea nu ar fi avut loc în circumstanțe atât de speciale, ar fi ajuns la închisoare sau mai rău. Doctorul Garibaldi îl bate ferm și protector pe genunchi, proprietarul de la parter privește în pământ, în timp ce al patrulea pufnește.

În încheiere, Guðbjörn întreabă dacă băiatul mai are nevoie de ceva anume în afară de haine de la bătrână, căreia îi spune pe numele ei întreg și pe care o vor înștiința că băiatul a primit un loc de muncă pe un trauler.

Băiatul răspunde că sub perna lui se află o eșarfă roșie, pe care i-ar plăcea s-o ia cu el.

Când sunt pe cale să iasă din cameră, umbra ușii cade pe al patrulea bărbat, care se întoarce și întreabă pe un ton ridicat:

— Dar... dar n-ar trebui să... n-ar trebui să-l...?

Și atunci băiatul recunoaște în vocea bărbatului care vrea „să termine cu el" pe „domnul" sprinten care a dispărut după ce i-a supt-o pe dealul Öskjuhlíð, în seara când a început erupția vulcanului Katla.

Îi zâmbește bărbatului. Asta îl face să tacă.

+

Băiatul stă întins pe canapea, în speranța că va adormi imediat.

Visează antilope.

xxvii

— Máni, Máni Steinn...

Băiatul simte o atingere pe umăr.

— Máni...

Sóla Guðb... îngenunchează lângă canapea.

+

Ies din clinica unde a fost închis și astfel descoperă că se află în cea mai mare clădire în care a pus piciorul vreodată. Coridoare albe, uși negre lăcuite dispuse pe ambele laturi cât vezi cu ochii, un tavan de trei ori mai înalt decât cele obișnuite, linoleum lustruit – becuri imense pe tavan succedându-se în urma lor de-a lungul coridorului ca un ecou.

Máni Steinn simte nevoia să urle.

Chiar și scările în sine sunt impresionante. Treptele, parcă sculptate de forța naturii, coboară în întunericul etajului inferior. Și din ampla casă a scării se înalță un turn de fier: puțul liftului.

Sóla Guðb... se simte în largul ei aici. Biroul tatălui ei se află la etajul întâi. Apasă pe butonul de lângă ușa liftului.

În vârful puțului ascensorului se aude un declic metalic.

Motorul pornește, ridicând cabina spre etajul lor cu un sunet reconfortant.

+

Sóla Guðb... îi dă băiatului mâna și îl ajută să iasă pe fereastra de la ultimul etaj al clădirii Nathans & Olsens. E întuneric beznă.

— Ține-te după mine.

Băiatul urmărește silueta fetei, întâi pe marginea îngustă a cornișei, apoi în sus, pe panta acoperișului, până la margine. Îl ia cu amețeală, iar Sóla Guðb... îi spune să încalece culmea acoperișului. Stând așa, se târăște pe fund în urma

ei până la turnul clădirii, unde fata îl ajută să se ridice în picioare.

— M-am gândit că ai vrea să vezi asta înainte să pleci.

De pe acoperișul celei mai mari clădiri construite vreodată în Islanda – are șase etaje! – se deschide, la nord, o panoramă a ghețarului Snæfellsjökull, iar spre sud se înalță silueta piramidală a muntelui vulcanic Keilir.

Pe lângă asta, se deschide și o priveliște asupra orașului, în beznă din cauza penuriei de petrol lampant – casele par niște grămezi de cărbune la care oamenii abia pot îndrăzni să viseze.

Máni Steinn privește departe, spre promontoriul Laugarnes, singura parte a orașului pe care epidemia a cruțat-o, și își dă seama brusc că, înainte ca el și Sóla Guðb... să-și ia rămas-bun pentru ultima oară, trebuie să-i spună ceva despre el însuși.

Arată înspre clădirea de lemn de pe limba de pământ din depărtare.

— Acolo am locuit în primul an când am venit în oraș.

Fata e uimită:

— La Spitalul de leproși?

+

Nava de marfă și pasageri *Sterling* e ancorată în port.

Doi pasageri se vor îmbarca în dimineața următoarei zile.

Băiatul este unul din ei. Celălalt e un englez care timp de mai bine de o lună a zăcut la pat, așteptând să se vindece de gripa spaniolă, în Casa de la Eyrarbakki[1]. Și mulți se miră de cât e de cumsecade pentru un olog – cum ar fi spus bătrâna –, de vreme ce a fost de acord să-l însoțească pe băiat până la Londra.

1. Una dintre cele mai vechi clădiri din Islanda, construită în 1765, când comercianților danezi li s-a permis să-și petreacă iarna în țară. Este cunoscută și sub numele de Casa Comercianților. Satul Eyrarbakki a fost timp de mai multe secole singurul port maritim comercial de pe coasta de vest a țării, ceea ce i-a conferit o importanță deosebită. Casa a fost transformată ulterior în muzeu.

Acolo va ajunge în grija unui islandez uns cu toate alifiile, dramaturgul Haraldur Hamar.

Máni Steinn râde; în pieptul lui se zbat furioase aripi negre.

X

(9 iulie 1929)

xxviii

GRUPUL CARE ÎȘI FACE intrarea în biroul telegrafic al Oficiului poștal din Reykjavík într-o zi de iulie a anului 1929 emană un aer cosmopolit.

E vorba de trei persoane asociate cu grupul POOL[1]: regizorul Kenneth Macpherson, poetul Robert Herring și romanciera Annie Winifred Ellerman, care a adoptat pseudonimul Bryher, împreună cu asistentul și interpretul acestora în timpul călătoriei lor în Islanda, M. Peter Carlson. Scopul vizitei lor în țară este filmarea câtorva scene pentru un film experimental.

1. POOL group este un trio de artiști interbelici format din Hilda Doolittle, Kenneth Macpherson și Annie Winifred Ellerman. Fondat în 1927 în Territet, Elveția, grupul a realizat un singur film, *Borderline*, în 1930. Au devenit cunoscuți mai ales pentru publicarea lunară, între 1927 și 1933, a revistei internaționale de film *Close Up*.

La scurt timp după plecarea din Anglia, au organizat, într-o galerie, o proiecție a celui de-al doilea scurtmetraj al lor, *Monkeys' Moon,* și au sărbătorit publicarea primului număr din al patrulea an al revistei de film *Close Up,* editată și tipărită de Macpherson și Bryher, la care Herring a fost de la bun început unul dintre contributorii principali. Se consideră că revista e prima din lume care abordează filmul ca pe o formă de artă ce necesită experimentare și analiză psihologică, opunându-se totodată tuturor formelor de cenzură.

Teoriile și metodele lui Freud le sunt la fel de familiare precum prietenilor lor din mișcarea suprarealistă franceză. Sunt de părere că prin intermediul cinematografiei aplicate și îndrăznețe – cu zgârieturi și desene făcute direct pe peliculă, montaj haotic, supraimpresiune, schimbarea vitezei de redare, prim-planuri înfățișând obiecte și părți ale corpului, racorduri cu oameni și animale, sabotarea intrigii liniare a filmului – e posibil să recreezi complexa viață a inconștientului uman și să-l eliberezi de sub controlul normelor morale și inhibițiilor psihologice înrădăcinate.

Psihanaliza maselor și eliberarea societății prin intermediul cinematografiei constituie scopul lor declarat.

Doi din grupul celor patru duc un stil de viață libertin, inimaginabil pentru locuitorii țării în care tocmai au sosit, și asta nu datorită averii lui Bryher – ea este fiica armatorului John Ellerman, cel mai bogat om din istoria Marii Britanii, locuiește într-o vilă imensă în Montreux, Elveția, și asigură mecenatul mai multor artiști din întreaga Europă – și nici pentru că se mișcă într-o lume în care o dispută pornind de la un cuvânt dintr-o poezie sau un prim-plan de un minut poate strica o prietenie, ci mai degrabă pentru că Bryher și Macpherson s-au căsătorit doar ca s-o poată adopta pe fiica poetei americane Hilda Doolittle, cunoscută și ca H.D., care face de asemenea parte din grupul POOL și este iubita amândurora.

Dar funcționarul de la telegraf nu poate ghici din înfățișarea sau din comportamentul grupului că membrii acestuia experimentează în mai multe domenii decât în film și în literatură. Exuberanța lui Macpherson și Herring

nu îi trezesc atenția – e normal ca oameni care tocmai au debarcat într-o țară străină să fie cuprinși de veselie. E mai degrabă atent la părul scurt al lui Bryher, fiindcă însăși iubita lui îi povestise de curând că vrea să se tundă bob.

Motivul pentru care au poposit la telegraf e că Bryher trebuie să-i trimită lui H.D. o telegramă – din cauza unui atac de anxietate, n-a putut să îi însoțească și a rămas acasă, în apartamentul londonez de pe Sloane Street –, fiindcă atât de fierbinte e dragostea lor, încât își scriu în fiecare zi, chiar și când îi despart mări și țări.

Carlson își face de lucru în timp ce Bryher îi citește funcționarului cu ochi bulbucați mesajul de trimis:

„DEAR CAT – STOP – SAFE IN THULE – STOP – LOVE FIDO"[1].

Când ies pe scările din fața Oficiului poștal, Carlson își cere scuze de la însoțitorii lui, e încă amețit după călătoria în jurul peninsulei

1. „DRAGĂ CAT – STOP – ÎN SIGURANȚĂ ÎN THULE – STOP – CU DRAGOSTE FIDO" (engl.).

Reykjanes și nu crede că e în stare să ia parte la ceaiul de după-amiază găzduit de Snæbjörn Jónsson, proprietarul librăriei The English Bookshop, și de soția lui, A. Florence Westcott, la ei acasă. Înainte de a-și lua rămas-bun de la cei trei, convin să se întâlnească cu toții a doua zi de dimineață în sala de mese a vasului *S.S. Arcadian*.

Vor părăsi portul devreme, la bordul acestui imens vas de croazieră pe care oamenii mai cultivați îl numesc de obicei *Pan*, după cel mai faimos dintre fiii Arcadiei.

În filmul pe care grupul POOL intenționează să-l realizeze în Islanda urmează să apară și foci. Ei speră să găsească câteva când vor călători spre nord, de-a lungul coastei.

xxix

La scurt timp după ce gazdele și oaspeții străini iau loc la masă, M. Peter Carlson intră pe poarta cimitirului, la intersecția străzilor Suður și Hólavalla. În vârful dealului pe care se întinde cimitirul sunt îngropați cei care au murit de gripă spaniolă.

Puieții de scoruș plantați în primăvara lui 1919 au crescut.

Florile scorușilor luminează înserarea ca o mie de sori incandescenți.

Puțin mai încolo, spre vest, Carlson găsește mormântul căutat. O placă albă de marmură, pe care a comandat-o în Anglia și a trimis-o personal la cimitir, indică cine se află îngropat acolo:

KARMILLA MARÍUSDÓTTIR
*14 IUNIE 1833...
+ 6 SEPTEMBRIE 1924
ODIHNEASCĂ-SE ÎN PACE

Avea șase ani când a fost trimis în grija Karmillei Maríusdóttir. Nu știe dacă ea era ultima lui rudă rămasă în viață sau doar singura care a îndrăznit să-l primească. Avea șaptezeci și cinci de ani pe atunci și i-a spus doar că e sora străbunicii lui, că n-avea să locuiască cu ea multă vreme și că ar fi trebuit să fie moartă de mult.

Avusese o mamă și își aducea aminte de ea în măsura în care poți să-ți amintești o persoană pe care abia dacă ai văzut-o sau atins-o vreodată. De alți oameni nu-și aduce aminte. Dacă a avut, într-adevăr, un tată, sau dacă a avut alți frați sau surori, dacă a avut bunici, totul s-a pierdut. Și fiindcă bătrâna n-a pomenit de ei niciodată, nu a întrebat nici el.

Totuși, își amintește vag de o fată care obișnuia să-i dea afine. Simte din când în când afinele atingându-i buzele. Ar putea să fi fost

sora lui – dar e la fel de probabil să nu-i fi dat nimeni afine vreodată.

Primul an al vieții lui e legat de amintirea unei singure persoane și a unui singur loc:

Mama lui și ușa camerei ei.

În partea inferioară a ușii se afla un vizor care se deschidea din exterior. Prin acest vizor o vedea pe maică-sa la orele mesei și „când avea voie să-și petreacă timpul cu el". Fiindcă doar atunci vizorul era lăsat deschis pentru un timp și femeii i se dădea voie să stea în dreptul lui și să-i vorbească fiului ei.

Înțelege acum că maică-sa era deja bolnavă de lepră când s-a născut el. Își amintește că, pe când a început să șadă pe scăunel în dreptul vizorului, ea obișnuia deja să-și acopere fața cu un văl și să poate mănuși.

I-a dat voie s-o vadă o singură dată. Încă își amintește fața blândă așa cum a văzut-o prin fundul sticlei prin care ea l-a rugat să o privească.

Nu mai știe dacă a făcut și altceva în acei cinci ani în afară de a ședea pe scăunelul acela.

Numai când a fost urcat pe un cal și dus de acolo a văzut cum arată de fapt ferma unde crescuse. După ce au trecut de râu, s-a răsucit în poala bărbatului care-l ducea și a văzut ferma cu acoperiș de turbă la poalele unui munte înalt, cu patru vârfuri.

Călătoria lor a luat sfârșit la Spitalul de leproși din Laugarnes.

Un an mai târziu, când devenise limpede că nu era infectat, a fost trimis în oraș și încredințat Karmillei Maríusdóttir.

Imediat ce și-a anunțat moartea iminentă, bătrâna i-a poruncit să nu spună nimănui ce i s-a întâmplat mamei sale și „niciodată, niciodată, niciodată" să nu divulge că el însuși a fost internat în pavilionul de bărbați al Spitalului de leproși.

La care el a răspuns:

— Dar eu nu sunt bărbat, sunt doar un copil...

xxx

PE LATURA DINSPRE EST a străzii Lindargata, chiar în dreptul pieței Vitatorg, se află o casă cu două etaje, acoperită cu fier forjat și zugrăvită în culori mai îndrăznețe decât casele din jur. Acoperișul îi e negru, zidurile laterale și frontoanele îi sunt violete, în timp ce lemnăria și tocurile ferestrelor sunt maro, iar menourile lor, albe.

Un dric e parcat pe aleea care duce la un atelier, zugrăvit în aceleași culori ca și casa. Pe fațada atelierului scrise:

SÓLBORG GUÐBJÖRNSDÓTTIR – ZUGRAV
TELEFON: 323 – ZUGRĂVEALĂ ÎN ORICE CULOARE

Afară, sprijinită de zidul atelierului care dă înspre grădină se află vechea motocicletă Indian – vopseaua a început să i se scorojească

și cauciucurile i s-au dezumflat –, iar lângă ea e parcată o superbă motocicletă Triumph, model Q.

Ferestrele dinspre stradă sunt la înălțimea unui stat de om și una dintre ele e deschisă. Perdeaua a fost trasă afară de curent. Flutură în băiata vântului. Din casă răsună voci de femei.

M. Peter Carlson pășește pe țărmul nisipos spre Laugarnes.

Se bucură că nu a cedat tentației de a bate la ușa casei violet.

Sóla Guðb... rămâne intangibilă în memoria lui.

Destinul i-a surâs în ultimii ani. A făcut cursuri de electrician și a avut multe slujbe ca asistent pentru tehnicienii și cameramanii de filme. Și-a primit titlul de *Best Boy*[1] – e în continuare considerat un băiat, cu toate că are deja douăzeci și șapte de ani.

Închiriază un mic apartament în Chelsea cu Richard „Buddy" Williams, un tipograf care îi

1. *Best boy* (în traducere literală – cel mai bun băiat) – asistentul șefului de lumini sau al mașinistului-șef în cinematografie (engl.).

e foarte drag. Williams publică volume de poezii și alte cărți subțiri în tiraje limitate, dar de o calitate excepțională. Astfel au intrat în legătură cu grupul POOL, deși Carlson îi știa deja și o remarcase pe H.D. în decursul întâlnirilor la care participase cu Haraldur Hamar, când ajunsese prima oară în Anglia.

În Anglia, Carlson se duce la toate filmele străine. Desigur că a văzut deja *Underworld,* filmul lui Josef von Sternberg proiectat în seara asta la Cinematograful Vechi. Bryher și Macpherson nu sunt la fel de impresionați de filmele cu detectivi ale lui Sternberg – ei preferând dramele psihologice ale lui G.W. Pabst –, dar el știe cât de mult le sunt tributare filmelor lui Louis Feuillade, *Vampirii* și *Fantomas*, acestea fiind două pelicule pe gustul lui.

În anticamera apartamentului lui și al lui „Buddy" de pe Tite Street e agățat un semn cu „BEWARE OF FALLING COCONUTS"[1].

Ăsta e tipul lor de umor.

1. AVEȚI GRIJĂ LA NUCILE DE COCOS (engl.).

Carlson se află la cincizeci de metri depărtare de Spitalul de leproși când se simte, brusc, imponderabil. Se uită la propriile mâini și vede direct prin ele. Își pipăie corpul și mâinile lui caută în gol. Nu simte nimic, cu excepția unor bătăi din aripi unde obișnuia să-i fie inima.

Un bărbat între două vârste dă colțul spitalului; e Sigurður Ásgrímsson, un țăran din Dæli, de pe țărmul lacului Hópsvatn, care a fost pacient aici timp de șase ani, de când s-a îmbolnăvit.

Pentru o clipă, i se pare că un bărbat tânăr se află în fața lui, dar în momentul următor acesta se transformă într-un fluture negru, mai mare decât orice fluture pe care l-a văzut vreodată. Zboară spre el și i se așază pe ciotul inelarului drept. Un gând îi trece prin minte:

„Lui Gísli al meu i-ar fi plăcut asta".

Gísli, al patrulea din cei șapte copii ai lui, este un băiat de treisprezece ani care lucrează ca pescar pe insula Málmey după ce familia s-a destrămat.

Nici unul din ei nu știe că, în zece ani, Gísli va avea un fiu pe care îl va boteza Sigurður

Ásgrím, sau că al șaselea fiu al lui va fi Steinólfur Sævar, care toată viața va fi cunoscut sub numele de Bósi.

Iar în amintirea acestui Bósi – marinar, alcoolic, scriitor, socialist și homosexual –, care va muri de SIDA în luna mai a anului 1993, fiul cel mai mare al lui Sigurður Ásgrím, Sigurjón, se va așeza la masă să scrie povestea lui Máni Steinn, băiatul care n-a existat niciodată.

Mulțumiri

Deosebite mulțumiri pentru susținere și inspirație lui A.S. Byatt și Neel Mukherjee.

Credite

Mottoul cărții constituie poemul lui Roberts Desnos, „A la faveur de la nuit“ („La adăpostul nopții“, traducere de Ovio Olaru).

Poemul „Billy“, semnat de un autor anonim, de la paginile 32-33, este preluat din a noua ediție a antologiei *Poems of the Great War*, The Macmillan Company, 1916.

Imaginile de la paginile 79-80 reprezintă instantanee din partea a șasea a filmului *Les Vampires*, în regia lui Louis Feuillade, Production Gaumont, 1915.

Fragmentul de la paginile 91-92 este preluat din numărul din 17 noiembrie 1918 al ziarului *Morgunblaðið*.

Fotografia de la pagina 163 îi înfățișează pe Robert Herring, Kenneth Macpherson și Bryher și a fost făcută în timpul călătoriei lor din 1929. Autor necunoscut.

Fotografia de la pagina 164 îl înfățișează pe Steinólfur Sævar Gíslason Geirdal, detaliu dintr-o fotografie mai mare apărută în numărul din 11 martie 1987 al ziarului *Þjóðvilji* (*Voința poporului*). Autor necunoscut.

În seria ACTUAL

au mai apărut:

Nnedi Okorafor – *Cine se teme de moarte*
André Aciman – *Strigă-mă pe numele tău*
Ian McEwan – *Maşinării ca mine*
Daniel Mendelsohn – *O odisee*
Andrew Sean Greer – *Less*
Delphine de Vigan – *Legămintele*
Tayari Jones – *O căsnicie americană*
Elif Shafak – *Cele patruzeci de legi ale iubirii*
Rosa Ventrella – *Povestea unei familii perfecte*
Graeme Simsion – *Efectul Rosie*
Aslı Erdoğan – *Oraşul în mantie purpurie*
Olga Tokarczuk – *Poartă-ţi plugul peste oasele morţilor*
Sjón – *Din pântecul balenei*
María Dueñas – *Fetele Căpitanului*
Parinoush Saniee – *Cei rămaşi şi cei plecaţi*
Michael Ondaatje – *Lumina de veghe*
Olga Tokarczuk – *Călătoria oamenilor Cărţii*
Tracy Chevalier – *Un singur fir*
Anna Burns – *Lăptarul*
Linn Ullmann – *Nelinişte*
Mike McCormack – *Oase solare*
Yoko Tawada – *Ultimii copii din Tokio*
Paolo Cognetti – *Fără să ajungi vreodată în vârf*
David Grossman – *De mine viaţa şi-a tot râs*
Kamila Shamsie – *Focul din casă*
Joan Silber – *Îmbunătăţire*
Olga Tokarczuk – *Străveacul şi alte vremi*
Morten Strøksnes – *Cartea mării*
Sean Penn – *Bob Honey care face şi drege*

Andreï Makine – *Dincolo de frontiere*
Dolores Redondo – *Îți voi da toate acestea*
Paolo Giordano – *Devorarea cerului*
Donatella Di Pietrantonio – *Cea care se întoarce*
Chuck Palahniuk – *Ziua Ajustării*
Anna Gavalda – *Armura străpunsă*
Jean-Christophe Rufin – *Regele Zibeline în jurul lumii*
György Dragomán – *Corul leilor*
Delphine de Vigan – *Recunoștință*
Nadia Terranova – *Adio, fantasme*
Ian McEwan – *Gândacul*
Sjón – *Mánasteinn. Băiatul care n-a existat niciodată*

în pregătire:

Michel Bussi – *Legături de sânge*

www.polirom.ro

Redactor: Dan Croitoru
Coperta: Carmen Parii
Tehnoredactor: Constantin Mihăescu

Bun de tipar: octombrie 2020. Apărut: 2020
Editura Polirom, B-dul Carol I nr. 4 • P.O. BOX 266
700506, Iași, Tel. & Fax: (0232) 21.41.00; (0232) 21.41.11;
(0232) 21.74.40 (difuzare); E-mail: office@polirom.ro
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A,
sc. 1, et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53
Tel.: (021) 313.89.78; E-mail: office.bucuresti@polirom.ro

Tiparul executat la S.C. Tipo-Lidana S.R.L.,
Calea Unirii, nr. 35, Suceava
Tel. 0230/517.518; Fax: 0330/401.062
E-mail: office@tipolidana.ro; www.tipolidana.ro

Contravaloarea timbrului literar se depune în contul
Uniunii Scriitorilor din România
Nr. RO44RNCB5101000001710001 BCR UNIREA

SJÓN (Sigurjón Birgir Sigurðsson) s-a născut la Reykjavík, în Islanda, în 1962. Este romancier, dramaturg, poet şi textier. Romanele sale, printre care se numără *Vulpea albastră* (2003; Polirom, 2014, 2020), distins cu Nordic Council Literature Prize, *Muza şoptitoare* (2005) sau *Din pântecul balenei* (2008; Polirom, 2019), nominalizat la Independent Foreign Fiction Prize (2012) şi International IMPAC Dublin Literary Award (2013), au fost traduse în douăzeci şi cinci de limbi. Este autorul multora dintre textele cântecelor celebrei Björk. A fost nominalizat la Premiul Oscar pentru versurile din coloana sonoră a filmului *Dansând cu noaptea* (2000) de Lars von Trier.

Coperta seriei: Radu Răileanu
Pe copertă: Meci de fotbal al echipei Georgia Tech în timpul gripei spaniole (fotografie de Thomas Carter, 1918); Muggur (fotografie de Magnús Ólafsson, 1910-1920); © merrydolla/Depositphotos.com (colaj)

„*Mánasteinn* ne apare deopotrivă ca o alegorie despre societate şi sex şi ca o imagine fugară a unei epoci în care pandemia şi războiul ameninţau Islanda."

Publishers Weekly

„*Mánasteinn* este, în anumite privinţe, cartea cea mai directă a lui Sjón, dar Reykjavíkul său cenuşiu are o splendidă tuşă infernală. Creaţia lui se învecinează nu doar cu cea a lui Bulgakov, ci şi cu cea a lui José Saramago."

New Statesman

„Viu şi visceral, cu un ritm alert şi totuşi contemplativ, tulburător, dar şi amuzant şi smălţuit cu frumuseţe, *Mánasteinn* este un studiu desăvârşit dedicat păcatului, supravieţuirii şi dragostei."

David Mitchell

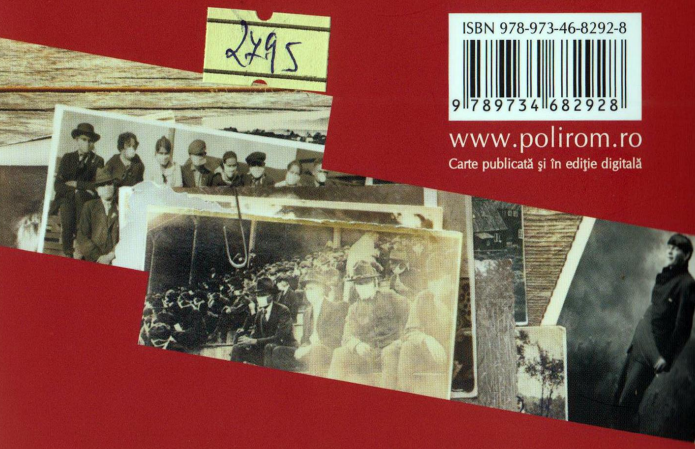

ISBN 978-973-46-8292-8

www.polirom.ro
Carte publicată şi în ediţie digitală